

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών
10 Απριλίου 2006

**Η ΝΕΑ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΥΤΑΝΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΓΕΩΠΟΝΙΚΟΥ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ**

Γιώργος Ζέρβας
Πρύτανης

Λεωνίδα Λουλούδης
Αντιπρύτανης Οικονομικού Προγραμματισμού και Ανάπτυξης

Στις 26 Οκτωβρίου 2005, ο Πρύτανης κ. Γ. Ζέρβας κοινοποίησε στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών μια Πρόταση Εξέλιξης του Ιδρύματος. Μετά από σχεδόν πέντε μήνες διαλόγου, ο οποίος διεξήχθη στο Διαδίκτυο, στα αμφιθέατρα, σε ειδικές συνεδρίες των συλλογικών σωμάτων που έχουν την ακαδημαϊκή ή τη συνδικαλιστική αρμοδιότητα συμμετοχής στη διοίκηση του Γ.Π.Α ή εκπροσωπούν κλαδικά συμφέροντα του γεωπονικού κόσμου, ήλθε η ώρα ενός απολογισμού.

Στόχος του παρόντος κειμένου είναι να επιχειρήσει αυτόν τον απολογισμό και στη συνέχεια, αφού αξιοποιήσει όσα οι συγγραφείς του αποκόμισαν από τις εκτεθείσες δημόσια προτάσεις, απόψεις και γνώμες, να προχωρήσει στη διατύπωση ορισμένων συμπερασμάτων και μιας νέας Πρότασης Εξέλιξης του Γ.Π.Α.

Ένας διάλογος μετά πολλών εμποδίων

Ένας δημόσιος διάλογος κρίνεται όχι μόνο από όσα λέγονται σ' αυτόν αλλά και από το πώς λέγονται. Επίσης, από αυτά που δεν λέγονται ή ακριβέστερα, στη συγκεκριμένη περίπτωση και από εκείνα που απαγορεύτηκε βιαίως να ειπωθούν. Κρίνεται ακόμη και από το γεγονός ότι εκείνες και εκείνοι που είχαν την ακαδημαϊκή αρμοδιότητα και ευθύνη να μιλήσουν, προτίμησαν, για τους δικούς τους λόγους τους οποίους ποτέ δεν εξήγησαν δημόσια, τη σιωπή. Ο απολογισμός μας λοιπόν θα ξεκινήσει από αυτό το σημείο, τα «παραλειπόμενα», δηλαδή, αλλά πλήρη ουσίας γεγονότα ενός πεντάμηνου διαλόγου και θα περιλάβει τέσσερις διαπιστώσεις.

Πρώτη διαπίστωση. Η Πρόταση του Πρύτανη (εφεξής ΠτΠ) επειδή ήταν συγκεκριμένη, σαφής και τεκμηριωμένη προκάλεσε το ζωντανό ενδιαφέρον όλων προσώπων ή φορέων, εντός και εκτός του Γ.Π.Α., είναι καθ' ύλη αρμόδιοι να έχουν άποψη επί του θέματος. Πέρα από προσωπικές, συλλογικές, δημόσιες και ιδιωτικές

συζητήσεις, συμφωνίες, διαφωνίες ή διαφοροποιήσεις, ποτέ άλλοτε ο διάλογος για το μέλλον του Ιδρύματος δεν απασχόλησε τόσα μέλη της ακαδημαϊκής μας κοινότητας και του επαγγελματικού χώρου των πτυχιούχων μας για τόσο μακρύ χρονικό διάστημα. Και μόνο η αναρτημένη έκθεση αυτών των απόψεων (εννοείται όλων, ακόμη και των πλέον επιθετικών) στο Διαδίκτυο επιβεβαιώνει αυτή τη διαπίστωση, την οποία, άλλωστε, παραδέχονται και ορισμένοι πλήρως διαφωνούντες με την Πρόταση. Για παράδειγμα, η Απόφαση-Πρόταση της Επιτροπής του Συλλόγου ΕΕΔΠ, ΓΠΑ «Κωνσταντίνος Κατσίμπας» (24.2.2006), σχετικά με την εξέλιξη του Γ.Π.Α καταλήγει ως εξής: «*διαφωνούμε με τη συγκεκριμένη Πρόταση εξέλιξης, θεωρούμε όμως ιστορικής σημασίας την κατάθεσή της, γιατί μέσω της έναρξης του ουσιαστικού διαλόγου που προκάλεσε, είμαστε σίγουροι ότι θα οδηγήσει τελικά στην κατάρτιση ενός ικανοποιητικού προγράμματος σπουδών, με την έξοδο από την αδράνεια και την αποτελμάτωση...*». Αλλά και η, επίσης διαφωνούσα, Γενική Συνέλευση Συλλόγου Μεταπτυχιακών (19.1.2006) καταλήγει ως εξής: «*Θεωρούμε την εξέλιξη του ΓΠΑ αναγκαία και επιτακτική*». Από την άποψη αυτή, θα μας επιτραπεί να ισχυριστούμε ότι, η ΠτΠ, αποδείχθηκε μια επιτυχής και γόνιμη πρωτοβουλία με βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα οφέλη για το Ίδρυμά μας.

Δεύτερη διαπίστωση. Η ανταπόκριση στην ΠτΠ υπήρξε, όταν εκφράστηκε ή καλύτερα όταν αφέθηκε ελεύθερη (βλέπε πιο κάτω) να εκφρασθεί, κόσμια, σοβαρή και αποδοτική. Περιμέναμε, βέβαια να ήταν και πλουσιότερη σε προβληματισμούς. Προσκομίστηκαν, όμως, νέες ιδέες, αναπτύχθηκε τεκμηριωμένος αντίλογος, αποσαφηνίστηκαν τα όρια εντός των οποίων η υποβολή μιας νέας πρότασης εξέλιξης θα μπορούσε να κινηθεί με περισσότερο ρεαλισμό και αποτελεσματικότητα, προετοιμάζοντας το επόμενο, πιο σύνθετο βήμα. Γι' αυτό, προς όλες αυτές και όλους αυτούς που αισθάνθηκαν τον επείγοντα, σύνθετο και δύσβατο χαρακτήρα του θέματος και με την όποια συμβολή τους απέδειξαν ότι μας συνδέουν κοινές αναζητήσεις, οι ευχαριστίες είναι θερμές. Δυστυχώς, όπως συμβαίνει συχνά, ο κανόνας είχε και την εξαίρεσή του. Για την οποία δεν θα άξιζε ιδιαίτερος λόγος αν δεν συνέβαινε να διαδραματίζεται εντός ακαδημαϊκού χώρου. Δηλαδή εντός ενός χώρου ο οποίος, ως ιδρυτική αρχή του, έχει την τολμηρή αναζήτηση της αλήθειας, την ανοικτή, νηφάλια, δημοκρατική, άνευ όρων και ορίων συζήτηση του επιστητού. Όπως γράφει σε ένα από τα τελευταία του έργα, για το πανεπιστήμιο, ο πρόσφατα εκλιπών μείζων Γάλλος φιλόσοφος Ζακ Ντερριντά, «μιλάμε εδώ για το πανεπιστήμιο άνευ όρων [...] και λέγω «άνευ όρων» καθώς και «απροϋπόθετο» για να αφήσω να ακουστεί-εννοηθεί η συνδήλωση του «χωρίς εξουσία» ή «χωρίς άμυνα»: επειδή είναι απολύτως ανεξάρτητο, το πανεπιστήμιο είναι επίσης ένα εκτεθειμένο προπύργιο».

Όμως, αυτή, η απλή και αυτονόητη, αξίωση ενός πανεπιστημίου «άνευ όρων» δεν ισχύει, όπως αποδείχτηκε, για κάποια μέλη και οργανώσεις της ακαδημαϊκής κοινότητας του Γ.Π.Α. Οι πρώτοι θεώρησαν ότι με την ακατάσχετη κινδυνολογία, την καταστροφολογία, τις δίκες προθέσεων ακόμη και την λαιμοψαχία των συντακτών και υποστηρικτών της ΠτΠ, θα παρασύρουν και θα κάμψουν τη διάθεση, όσων αναγνωρίζουν τα σοβαρά προβλήματα που αντιμετωπίζει το ίδρυμα. Ότι θα αναχαιτίσουν όσους επιδιώκουν ρεαλιστικές διεξόδους από την πανθομολογούμενη κρίση που μαστίζει το Ίδρυμα. Θα ανέμενε κανείς ότι σ' αυτό τον ολισθηρό δρόμο δεν θα πρωταγωνιστούσαν ακαδημαϊκοί δάσκαλοι με δόκιμη επιστημονική και διοικητική θητεία και προσφορά στο Ίδρυμα. Όμως όχι. Επικράτησαν άλλα ήθη και ύφη. Ο καθηγητής κ. Μ. Λουκάς, για παράδειγμα, πρώην Πρύτανης επί εννέα έτη, στις πρώτες τρεις σελίδες της παρέμβασής του χαρακτηρίζει οκτώ φορές την ΠτΠ «εξαιρετικά

επικίνδυνη» ή «*επικίνδυνη*». Επιπλέον, φτάνει στο σημείο να γράφει με έντονα στοιχεία την ημερομηνία κατάθεσης της ΠτΠ «για να θυμόμαστε τις μελανές στιγμές στην ιστορία αυτού του Ιδρύματος». Τέλος, διατυπώνει την έκπληξη του για την «έγχρωμη προσούρα που μας κοινοποίησε η Πρυτανεία» (εννοεί την ενημερωτική έκδοση της ΠτΠ για τους φοιτητές μας), διότι, κατά την άποψή του, «*Τέτοια φυλλάδια με ανάλογο περιεχόμενο και συνθήματα μόνο σε πολιτικά γραφεία κομμάτων και μόνο κατά την προεκλογική περίοδο μπορεί κανείς να συναντήσει*». Δεν θα είχαμε αντίρρηση να συζητήσουμε τις πολιτικές και εικαστικές απόψεις του κ. Συναδέλφου, για τη συγκεκριμένη ενημερωτική 8σέλιδη (δίχρωμη και όχι πολύχρωμη) έκδοση, αν είχε την καλοσύνη να μας πληροφορήσει σε τι τύπο εντύπου κατατάσσει, ο ίδιος, την εξ εκατό (100) σελίδων πολύχρωμη έκδοση, το έτος 1997, περί των πεπραγμένων της εξάχρονης Πρυτανείας (του). Άλλος πρώην Πρύτανης επί δεκαετία, ο Ομότιμος Καθηγητής σήμερα κ. Α. Πουλοβασίλης, καταλήγει στο εμβριθές συμπέρασμα ότι η ΠτΠ συνεπάγεται «την ουσιαστική εξάρθρωση και διάλυση του Γ.Π.Α., η οποία ελλείπει κάποιου τεκμηριωμένου επιχειρήματος και αποχρόντος λόγου, φαίνεται να αποτελεί τον μοναδικό στόχο της πρότασης». Δηλαδή, κατά τον κ. Πουλοβασίλη, οι συντάκτες της ΠτΠ, ως άλλοι Νέρωνες, επιδίωξαν τη διάλυση του Ιδρύματος για την απόλαυσή της. Ευτυχώς, πέντε γραμμές πιο κάτω, ο πρώην Πρύτανης αλλάζει γνώμη και αποκαλύπτει στην κοινή γνώμη ότι οι συντάκτες της ΠτΠ δεν είναι εντελώς παρανοϊκοί, όπως αφήνει να εννοηθεί το πρώτο του συμπέρασμα. Κάτι επιδιώκουν. Τι είναι αυτό; Μα είναι, κατ' αυτόν, απλό, «*με τη διάλυση και ανάλωση Τμημάτων του Γ.Π.Α.*» αυτοί και οι υποστηρικτές τους αποσκοπούν στην «*ιδιοποίηση των περιουσιακών του στοιχείων*» (*sic*). Αν σε αυτού του επιπέδου την επιχειρηματολογία προσθέσει κανείς ότι, κατά τη γνώμη αρκετών φορέων και προσώπων, οι συντάκτες της ΠτΠ χειραγωγούνται ευθέως και αυταπόδεικτα από τις δυνάμεις της αγοράς, τα μονοπώλια, την Κυβέρνηση, την Αντιπολίτευση, την «Μπολόνια», τις νεοφιλελεύθερες πολιτικές των Βρυξελλών, είναι προφανές ότι όταν ο φανατισμός συναγωνίζεται τον δογματισμό ο διάλογος δεν υπηρετεί την πρόοδο αλλά την οπισθοδρόμηση. Δυστυχώς για όλους αυτούς, *scripta manent*.....

Τρίτη διαπίστωση. Η εριστική και, όχι σπάνια, κακόπιστη αντιμετώπιση παρά το ότι δεν διευκόλυνε, ως όφειλε αν η εμπάθεια δεν περίσσευε, τη γόνιμη ανταλλαγή επιχειρημάτων, δεν μπορεί να συγκριθεί σε σημασία, με την άσκηση ωμής βίας και την παρεμπόδιση κάθε διαλόγου μέσα στο Πανεπιστήμιο. Γιατί το είδαμε και αυτό. Πρωταγωνίστησαν δύο, κυρίως, φοιτητικές παρατάξεις, η «Πανσπουδαστική φ.κ.» και ο «Ανεξάρτητος Αριστερός Χώρος-Ενιαία Ανεξάρτητη Αριστερή Κίνηση» που, μάλιστα, υποτίθεται ότι ρητορικά υπερασπίζονται το «δημόσιο πανεπιστήμιο» και την «λαϊκή δημοκρατία». Αλλά πόσο «δημόσιο» και «λαϊκό» ή «δημοκρατικό» είναι ένα πανεπιστήμιο, μια θεσμοποιημένη κοινότητα, όταν οργανωμένες ομάδες, για την οποιαδήποτε αιτία, απαγορεύουν βίαια τη συμμετοχή, τη συνέλευση, τον διάλογο άλλων ομάδων και ατόμων εντός αυτού. Όταν δηλαδή απαγορεύουν την ελευθερία του λόγου. Η βίαιη παρέμβαση αυτών των δύο παρατάξεων απαγόρευσε στα θεσμικά όργανα διοίκησης των ΑΕΙ, τις Γενικές Συνελεύσεις Τμημάτων και Τομέων, στα οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των φοιτητικών παρατάξεων να συναντηθούν και να συζητήσουν, έστω και άτυπα. Το αποτέλεσμα αυτής της αυταρχικής ενέργειας, δυστυχώς, τους δικαίωσε. Επί πέντε μήνες κανένα θεσμικό όργανο δεν ολοκλήρωσε τη σχετική συζήτηση, ενώ η πλειοψηφία ούτε την άρχισε. Το φαινόμενο είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό, αν όχι τραγικό και πρέπει να προβληματίσει σοβαρά την ακαδημαϊκή κοινότητα. Μόνο κατά την επτάχρονη δικτατορία στα ΑΕΙ ο ελεύθερος διάλογος

βρισκόταν υπό επιτροπεία και διωγμό. Η ΠτΠ, χωρίς φυσικά να το επιδιώκει, απέδειξε αυτό που όλοι, άλλος λιγότερο άλλος περισσότερο, υποψιαζόμαστε: τα Α.Ε.Ι βρίσκονται στο έλεος αδιάστατων οργανωμένων «προοδευτικών» μειοψηφιών με την ανοχή, δυστυχώς, της συγκροτημένης Πολιτείας. Υπό αυτές τις συνθήκες κανένας εκσυγχρονισμός της δομής και της λειτουργίας των πανεπιστημίων δεν είναι εφικτός. Αν δεν αλλάξει σύντομα το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΑΕΙ, το μέλλον της ανωτάτης εκπαίδευσης στην Ελλάδα είναι σκοτεινό. Δίνοντας, σε αντίθεση με όλες αυτές τις αρνητικές πρακτικές, το παράδειγμα της ακαδημαϊκής τάξης, οι συντάκτες της ΠτΠ συμμετείχαν ευχαρίστως και μίλησαν στην εκδήλωση που οργάνωσαν η Κ.Ο. Γεωπονικής του ΚΚΕ και η Τ.Ο. Γεωπονικής ΚΝΕ με θέμα: Η θέση μας για την «Πρόταση Εξέλιξης του Γ.Π.Α», στις 7.12.2006, στο Αμφιθέατρο Σίδερη.

Τέταρτη διαπίστωση. Σε ένα άλλο επίπεδο, ανησυχητική ήταν και η ηχηρή σιωπή ορισμένων, κυρίως των κατεχόντων αξιώματα καθώς και των νεότερων μελών του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού. Από τους νέους συναδέλφους, είναι αλήθεια. αναμέναμε μεγαλύτερη διάθεση συμμετοχής, ανανεωτικό προβληματισμό, μεταρρυθμιστικό ζήλο. Δεν θέλουμε να πιστέψουμε ότι η σιωπή τους οφείλεται στα αναμενόμενα οφέλη του... «κρείττον το σιγάν». Ελπίζουμε ότι οι λόγοι είναι πιο σύνθετοι. Πάντως η συμμετοχή τους, όταν εκδηλώθηκε, υπήρξε, κατά κανόνα, σοβαρή και στιβαρή. Από τους Προέδρους Τμημάτων, Διευθυντές Τομέων και Εργαστηρίων αναμέναμε κινητικότητα, συμπάρασταση-έστω και εντόνως κριτική-, εμπλουτισμό της προβληματικής μας. Εισπράξαμε σιωπή, ακινησία, παραπομπή στις καλένδες, στα όρια της πρόκλησης. Λέγεται από πολλούς ότι κύρια αιτία αυτής της στάσης είναι, για ορισμένους και ορισμένες, οι επερχόμενες Πρυτανικές εκλογές και το αναμενόμενο πολιτικό κόστος. Ναι αλλά τότε γιατί να έχει κανείς τη φιλοδοξία να διοικήσει ένα πανεπιστήμιο, να συμμετάσχει στα «κοινά» όταν αποφεύγει συστηματικά, προς ίδιον όφελος, να τοποθετηθεί στα μεγάλα προβλήματα της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού του; Ας μας επιτραπεί να υπενθυμίσουμε ότι εμείς διαφωνούμε ρητά με την λογική του «πολιτικού κόστους» και την αποθέωση, αντιθέτως της διαχειριστικής λογικής. Αυτής, δηλαδή, της πολιτικής πρακτικής που όξυνε τα προβλήματα δια της αέναης μετάθεσης της αντιμετώπισής τους.

Μιλώντας επί της ουσίας: ένας πρώτος απολογισμός

Κατά τη διάρκεια των πέντε μηνών που διήρκεσε ο δημόσιος διάλογος για την εξέλιξη του Γ.Π.Α ορισμένα θέματα συγκέντρωσαν, δικαίως ή αδικώς, την προσοχή των συνομιλητών της ΠτΠ. Σε αυτά θα επικεντρωθούμε αναγκαστικά και εμείς πριν καταλήξουμε σε ορισμένα συμπεράσματα που οδηγούν στη διατύπωση μιας νέας Πρότασης για τη συνέχεια της πρωτοβουλίας που εισηγηθήκαμε τον περασμένο Οκτώβριο.

1. Προτάθηκε η «εξέλιξη» όχι η «κατάργηση» του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών.

Αρχής γενομένης με την πρώτη παρέμβαση (26.10.2005) του Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων κ. Μ. Σταυρακάκη, αρκετοί διαφωνούντες με την ΠτΠ διακήρυξαν, στη συνέχεια ότι, η τελευταία, «δεν αποτελεί πρόταση εξέλιξης του Γ.Π.Α αλλά κατάργησης του». Άρα «επειδή δεν αποτελεί βάση συζήτησης» δεν ασχολούνται με την ΠτΠ. Αφού παρατηρήσουμε ότι, πέντε μήνες τώρα, οι διακινητές της άποψης «περί

κατάργησης» δεν έχουν διατυπώσει καμία δική τους, συγκεκριμένη, άποψη ή χρονοδιάγραμμα περί της «εξέλιξης» του Γ.Π.Α., ας δούμε από πιο κοντά τους ισχυρισμούς τους. Οι λόγοι τους οποίους επικαλούνται όσοι θεωρούν ότι η ΠτΠ καταργεί το Γ.Π.Α είναι δύο. Ο πρώτος έχει σχέση με την πρόταση αλλαγής του ονόματος του Ιδρύματος. Ο δεύτερος συνδέεται με την «υποβάθμιση και συρρίκνωση του Γ.Π.Α των 7 Γεωπονικών Τμημάτων σε μια Σχολή Γεωπονικών Τμημάτων Επιστημών με 2 Τμήματα» (βλ. σχετ. επιστολή του Δ.Σ. του ΓΕΩΤΕΕ προς τον Πρύτανη, την οποία υπογράφει ο Πρόεδρός του κ. Γ. Παπαβασιλείου, 9.11.2005).

Η απάντηση στην πρώτη επίκριση είναι εύκολη. Στο κείμενο της ΠτΠ αναφέρεται σχετικώς το εξής: *«Αρχίζοντας από το όνομα του Πανεπιστημίου θεωρείται σκόπιμη η τροποποίησή του προκειμένου να μην αναφέρεται αποκλειστικά σε γεωπονικές σπουδές. Αυτή είναι η ριζική λύση προς την κατεύθυνση της αλλαγής της αρχιτεκτονικής δομής του Πανεπιστημίου μας. Ποιο θα είναι αυτό το όνομα αποτελεί αντικείμενο συζήτησης και διερεύνησης και δεν κρίνεται αναγκαίο να προταθεί σε αυτό το κείμενο»*. Από το απόσπασμα αυτό είναι προφανές ότι προτείνεται όχι η κατάργηση του ονόματος του Πανεπιστημίου αλλά η τροποποίησή του, ώστε να αναφέρεται και σε άλλο(α) γνωστικό(α) πεδίο(α) εκτός εκείνου(ων) που άμεσα ή έμμεσα αφορά(ούν) στις γεωπονικές σπουδές. Ή με άλλα λόγια, αυτό που προτείνεται είναι να αναφέρεται το όνομα και στις γεωπονικές σπουδές. Επιπλέον, ρητά η ΠτΠ δεν διατυπώνει οριστικό τίτλο αλλά αναφέρεται, χωρίς να το υποστηρίζει, στο ενδεχόμενο άλλου γενικότερου ονόματος, π.χ. «Αττικό» ώστε να υπηρετηθεί, σε περίπτωση σχετικής συμφωνίας, μια ριζική τροποποίηση της δομής του Ιδρύματος. Συνεπώς πολύ φασαρία για το τίποτε...εκτός, βέβαια, την δημιουργία εύκολων εντυπώσεων.

Περισσότερο δύσκολη είναι η απάντηση στη δεύτερη επίκριση. Δύσκολη γιατί οι επικριτές δεν φαίνεται να κατανοούν τη βασική λογική της ΠτΠ, συνεπώς δεν υπάρχει η πρώτη προϋπόθεση κάθε συζήτησης, η κοινή γλώσσα. Να υπενθυμίσουμε τον λογικό πυρήνα της ΠτΠ., ο οποίος υπηρετεί δύο στόχους. Ο πρώτος είναι η αναβάθμιση των γεωπονικών σπουδών. Ο δεύτερος αποσκοπεί στην καλύτερη αξιοποίηση του έμψυχου και μηχανικού, κτιριακού κ.λ.π. πάγιου και κινητού υλικού που έχουν σωρεύσει οι δημόσιες επενδύσεις και, κυρίως, ο ερευνητικός μόχθος των μελών ΔΕΠ, στην μακρά διάρκεια της ανάπτυξης του Ιδρύματος και ιδιαίτερα τις τρεις τελευταίες δεκαετίες. Οι δύο αυτοί στόχοι διαπλέκονται αλλά σύμφωνα με την λογική της ΠτΠ δεν ταυτίζονται. Πως διαπλέκονται; Οι γεωπονικές σπουδές είναι η ιστορική παρακαταθήκη, η ζώσα απόδειξη της επιτυχούς σταδιοδρομίας του Ιδρύματος ως οργανισμού ανωτάτης παιδείας και έρευνας. Συνεπώς, από τη διατήρηση και την αναβάθμισή τους οφείλει να ξεκινάει κάθε πρόταση εξέλιξης του Ιδρύματος. Από εκεί ξεκινήσαμε και εμείς με την πρόταση της ίδρυσης πενταετούς Σχολής Γεωπονικών Επιστημών. Γιατί δεν ταυτίζονται οι δύο στόχοι; Η απάντηση στο ερώτημα αναφέρεται καταρχήν στους ευρύτερους δομικούς λόγους που παρατίθενται αναλυτικά στην ΠτΠ, δηλαδή τη φθίνουσα ποσοστιαία συμμετοχή του γεωργικού προϊόντος στο ΑΕΠ, την ανάλογη μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, την, αντιθέτως, αυξανόμενη σημασία του κλάδου των τροφίμων και των συναφών με τον αγροτικό χώρο υπηρεσιών, την αυξανόμενη σημασία οργανο-διαχειριστικών ζητημάτων με έμφαση στο περιβάλλον και την ολοκληρωμένη ανάπτυξη της υπαίθρου. Κατ' αναλογία διαπιστώνεται η αλλαγή του θεσμικού και πολιτικού πλαισίου κρατικής παρέμβασης καθώς και των στόχων της Ευρωπαϊκής αγροτικής πολιτικής. Την ίδια περίοδο, σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, προωθείται ο λεγόμενος Ενιαίος Ευρωπαϊκός Χάρτης Εκπαίδευσης και Έρευνας και σε εθνικό επίπεδο ακολουθείται, από όλες τις κυβερνήσεις, η πολιτική

αύξησης των εισακτέων σε συνδυασμό με τον πολλαπλασιασμό Τμημάτων ΑΕΙ και ΑΤΕΙ ομοειδών αντικειμένων σε όλη την επικράτεια. Ανησυχητική επίπτωση, έστω και έμμεση, αυτών των εξελίξεων είναι η διόγκωση της καταγεγραμμένης ανεργίας και της λανθάνουσας υποαπασχόλησης και ετεροαπασχόλησης των πτυχιούχων γεωπονίας, οι οποίοι δεν φαίνεται να ανταποκρίνονται στα κριτήρια της αγοράς εργασίας κ.τ.λ. Όλοι αυτοί οι λόγοι, ως σύνολο, δομικοί κατά κανόνα και όχι συγκυριακοί, επιβάλλουν να επανεκτιμήσουμε το ενδεχόμενο οι επενδυμένοι άνθρωποι και λοιποί περιουσιακοί πόροι στο Ίδρυμα να μην αξιοποιούνται ορθολογικά και αποτελεσματικά. Αυτή την ανορθολογικότητα και αναποτελεσματικότητα, με κριτήρια οικονομικά, κοινωνικά, εκπαιδευτικά, επισημαίνει η ΠτΠ. Γι' αυτό προτείνει μια συγκεκριμένη εκδοχή προσαρμογής του Γ.Π.Α. σε αυτές τις νέες πραγματικότητες. Μπορεί να υπάρχουν και άλλες εκδοχές που όμως δεν τις είδαμε ακόμη από τους επικριτές αυτής της εκδοχής. Τι προτείνει αυτή προσαρμογή; Συνοπτικά τα εξής: τη διαφοροποίηση στη δομή και την λειτουργία του Ιδρύματος, με την ίδρυση δύο Σχολών, μίας γεωπονικών σπουδών και μίας μη γεωπονικών σπουδών. Αυτό δεν είναι ούτε πρωτόφαντο ούτε υποβαθμίζει τις γεωπονικές σπουδές, τις οποίες, κυρίως, επιχειρεί να αναβαθμίσει. Άλλωστε, μέχρι το 1989 στη θέση του Γεωπονικού Πανεπιστημίου υπήρχε η Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή. Η τελευταία ήταν υποβαθμισμένη; Τότε, πως «προήχθη» σε Πανεπιστήμιο; Αλλά και η λεγόμενη «*συρρίκνωση των 7 Τμημάτων σε 2*», κάθε άλλο παρά σημαίνει ότι τα δύο Τμήματα της Σχολής Γεωπονικών Σπουδών θα απομονωθούν και θα αποστασιοποιηθούν από το υπόλοιπο πανεπιστήμιο. Αντίθετα, με αποσαφηνισμένους εκπαιδευτικούς προσανατολισμούς, όλα-και τα οκτώ-τα Τμήματα των δύο Σχολών θα αλληλοσυμπληρώνονται και θα συνεργάζονται στενά στα νέα Προγράμματα Σπουδών και πάντως καλύτερα, πιστεύουμε, από σήμερα. Καθώς, αφενός θα βασίζονται στην ανανεωμένη παράδοση του Ιδρύματος-δηλαδή την ανώτατη γεωπονική παιδεία και έρευνα-και, αφετέρου, θα αναπτύσσονται σε αντιστοιχία με τα σύγχρονα δεδομένα της οικονομίας και κοινωνίας που, από ότι φαίνεται, έχουν ανάγκη τόσο τις γεωπονικές όσο και τις-αν επιτύχουμε τον σαφή διαχωρισμό τους ως γνωστικά περιεχόμενα και απονεμόμενα πτυχία-μη γεωπονικές ειδικότητες, ήδη ενεργές, κατά την άποψή μας στο Γ.Π.Α. Άλλωστε, αυτή την κατεύθυνση εξέλιξης υποδεικνύει και η διεθνής εμπειρία καθώς ομοειδείς Γεωπονικές Σχολές ή Πανεπιστήμια μετασηματίστηκαν σε Ιδρύματα Ανωτάτης Εκπαίδευσης, σε «πραγματικά» δηλαδή Πανεπιστήμια με ευεργετικές συνέπειες και σ' αυτές καθαυτές τις ανώτατες γεωπονικές σπουδές.

Συμπερασματικά, με δεδομένο ότι δεν προτείνεται, ρητά και οριστικά, η πλήρης απάλειψη του χαρακτηριστικού «Γεωπονικό» από το όνομα του Πανεπιστημίου, ενώ συγχρόνως προτείνεται η δημιουργία Σχολής Γεωπονικών Επιστημών, η επίκριση περί «κατάργησης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου» είναι, απλώς, εκτός πραγματικότητας. Όταν, όμως, δεν αποτελούν επικοινωνιακό τέχνασμα, τα περί «κατάργησης του Γ.Π.Α.», αποκαλύπτουν δύο καίριες παρανοήσεις της συζήτησης περί της εξέλιξης του Ιδρύματος με τις οποίες οφείλουμε να ασχοληθούμε λίγο περισσότερο, για να συνεννοηθούμε πλήρως. Η πρώτη παρανόηση οφείλεται, ατυχώς, στο γεγονός πως ορισμένοι συνάδελφοι καθηγητές η συνδικαλιστές γεωπόνοι διακατέχονται από μια παρωχημένη αλλά, όπως φαίνεται, διαδεδομένη ιδιοκτησιακή αντίληψη, όσον αφορά στην ιστορία και στην περιουσία του Ιδρύματος. Τους είναι δύσκολο να καταλάβουν ότι το Ίδρυμα δεν ανήκει ούτε στις προηγούμενες ή τις σημερινές γενιές των, καθ' όλα σεβαστών γεωπόνων/καθηγητών του ούτε καν στη γεωργία ως τομέα της εθνικής οικονομίας. Ανήκει, όπως κάθε εθνική και δημοκρατική συνείδηση αυτομάτως θα συμεριζόταν, στον ελληνικό λαό που το τροφοδοτεί, από το 1920, όπως λέγαμε

παλαιότερα «από το υστέρημά του». Σε αυτό τον λαό απολογούμαστε όλοι, όχι κατ' ανάγκην για τον τίτλο και τη δομή του Ιδρύματος που μας έχει εμπιστευτεί αλλά, κατεξοχήν και σε τελευταία ανάλυση, για την ικανότητά μας να επιτυγχάνουμε τη βέλτιστη ανταπόδοση των προσδοκιών και των πόρων που μας έχει εμπιστευτεί. Αν, λοιπόν, στη θέση ενός Γεωπονικού Πανεπιστημίου με 7 Γεωπονικά Τμήματα στα 250 στρέμματα της Ιεράς Οδού 75 προτείνεται ένα Γεωπονικό Πανεπιστήμιο (συν κάτι άλλο στον τίτλο...) με 2 Σχολές, 2 Γεωπονικά και 6 μη Γεωπονικά Τμήματα στον ίδιο χώρο, αυτό ελάχιστα αφορά τους (φορολογούμενους) πολίτες και, πάντως, στην ελληνική γλώσσα, δεν σημαίνει «κατάργηση» ή «συρρίκνωση» αλλά «εξέλιξη» του Γ.Π.Α. Σημαίνει «εξέλιξη» όχι, βέβαια, με τη δαρβινική έννοια του όρου, όπως φαίνεται να πιστεύει ο καθηγητής της Γενετικής κ. Μ. Λουκάς, όταν γράφει ότι *«εξέλιξη σημαίνει διαδικασία αλλαγής από κατώτερο ή απλούστερο επίπεδο σε ανώτερο ή συνθετότερο»*. Διότι η αναλογία, ας μας επιτρέψει να παρατηρήσουμε, είναι ατυχέστατη. Η εξέλιξη ενός Πανεπιστημίου είναι κοινωνικό, πολιτισμικό, εκπαιδευτικό κ.ο.κ. γεγονός. Πάντως, δεν είναι βιολογικό. Γι' αυτό και ο καθηγητής Γ. Μπαμπινιώτης στο Λεξικό της Νέας Ελληνικής παραθέτει, εκτός της προαναφερθείσας ερμηνείας και τον ακόλουθο ορισμό που δεν αναφέρει ο κ. Συνάδελφος:... *«(εξέλιξη είναι) η πρόοδος στον τομέα των γραμμάτων, των τεχνών και του πολιτισμού με την πάροδο του χρόνου»*. Ενώ, όπως μας βεβαιώνεται, στο εξίσου έγκυρο Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής του Ιδρύματος Μανόλη Τριανταφυλλίδη και του Α.Π.Θ., ως εξέλιξη νοείται «το σύνολο των διαδοχικών φάσεων ενός γεγονότος, φαινομένου κτλ...ενός κοινωνικού φαινομένου». Δηλαδή, ό,τι προτείνεται ως εξέλιξη του Γ.Π.Α., θα μπορούσαμε να πούμε, σύμφωνα με την ΠτΠ.

Η δεύτερη παρανόηση της συζήτησης για την εξέλιξη του Γ.Π.Α που οδηγεί στην επιχειρηματολογία περί «κατάργησης του Γ.Π.Α.» συνδέεται με την αδυναμία των υποστηρικτών της να συνεκτιμήσουν τη βαρύτητα των προαναφερομένων δραματικών αλλαγών στο παγκόσμιο και, πάντως, Ευρωπαϊκό μοντέλο ανάπτυξης, εντός του οποίου είναι υποχρεωμένη, εκ των πραγμάτων, να κινηθεί η όποια εξέλιξη της ελληνικής ανωτάτης παιδείας, συνεπώς και εκείνη του Ιδρύματος. Για να είμαστε πιο σαφείς να ορίσουμε πιο συγκεκριμένα, έστω και σχηματικά, αυτό το μοντέλο. Πρόκειται για τον καπιταλισμό στην εποχή της παγκοσμιοποίησης με δύο τεχνολογικές επαναστάσεις εν εξελίξει (βιοτεχνολογία και πληροφορική) και την Ελλάδα ενταγμένη στο Δυτικοευρωπαϊκό πλέγμα των διεθνών σχέσεων. Αυτές τις αλλαγές συνήθως τις υποτιμούν, συνηθέστερα τις αναφέρουν στο περιθώριο της συλλογιστικής τους, συνηθέστατα τις αγνοούν παντελώς οι επικριτές της ΠτΠ. Μερικοί, μάλιστα, σχεδόν προκλητικά, για εκπαιδευτικούς λειτουργούς ή εκπροσώπους συλλογικών φορέων, διατυπώνουν την καινοφανή άποψη ότι το Πανεπιστήμιο δεν οφείλει να ενδιαφέρεται για την επαγγελματική τύχη των αποφοίτων του ή ακόμη χειρότερα ότι οφείλει να στρατευθεί στον αγώνα εναντίον του νεοφιλελευθερισμού, της παγκοσμιοποίησης, του καπιταλισμού κ.λ.π. Δεν συμφωνούμε με αυτές τις θέσεις. Πιστεύουμε ότι, παρά τις όποιες προθέσεις τους, ωθούν το Ίδρυμα, ανάγοντας το σε «ομφαλό της γης», στο περιθώριο των διεθνών εξελίξεων ενώ συνεπάγονται την υποβάθμιση των σπουδών και της επαγγελματικής αξίας των πτυχίων του. Δυσκολεύεται κανείς να πιστέψει, επίσης, ότι ο Πρόεδρος του Δ.Σ. ΓΕΩΤΕΕ, δηλαδή του αρμόδιου φορέα για την υπεράσπιση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των γεωτεχνικών, στην παρέμβασή του (9.11.2005), αγνοεί τελείως την αναλυτική παρουσίαση, εκ μέρους της ΠτΠ, των εκτός της ακαδημαϊκής κοινότητας εξελισσόμενων παραγόντων οι οποίοι καθιστούν απολύτως επείγουσα την αναμόρφωση των σπουδών στο Γ.Π.Α. Αντ' αυτής, εναποθέτει τις

ελπίδες του, για την κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των γεωπόνων, στο Π.Δ. 344/2000, όταν, ο ίδιος, στην Ημερίδα της Θεσσαλονίκης («Το μέλλον των Γεωπονικών Σπουδών σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο-Οι επαγγελματικές προοπτικές»), τον Φεβρουάριο του 2005, είχε-ορθώς-δηλώσει αυτολεξεί (βλ. δημοσιευθέντα Πρακτικά): «Θα ξεκινήσω από ένα γενικότερο προβληματισμό που αφορά το Π.Δ. 344/2000. Μετά τη διακήρυξη της Μπολόνια, τη διακήρυξη του Βερολίνου, την πρόσφατη Οδηγία για τον καθορισμό των επαγγελματικών δικαιωμάτων αλλά και τον διάλογο για την παιδεία που θα καθοριστούν τα επαγγελματικά δικαιώματα νομίζω ότι αυτό το σχέδιο του Π.Δ. θα είναι ένα γράμμα κενό περιεχομένου». Αυτή η πασιφανής σύγχυση, στα ανώτερα κλιμάκια της επιφορτισμένης με την προστασία των επαγγελματικών δικαιωμάτων ηγεσίας του κλάδου, συμβαίνει όταν ένας στους τρεις πτυχιούχους γεωπόνους είναι άνεργος. Όταν, επιπλέον, σύμφωνα με την ανακοίνωση του ΥΠΕΠΘ (σε όλες τις εφημερίδες, 3.3.2006), ο αριθμός των εισακτέων σε ΑΕΙ γεωπονικής κατεύθυνσης ανέρχεται, για το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, σε 1.355 εκ των οποίων οι 985 σε ειδικότητες που δίνει και το Γ.Π.Α. Σε αυτά τα μεγέθη θα πρέπει να προστεθούν 9.460 εισακτέοι σε ΑΤΕΙ που θεραπεύουν ειδικότητες ομοειδείς με εκείνες του Γ.Π.Α. και, εξ αυτών, οι 3.550 κατευθύνονται σε Τμήματα ΑΤΕΙ ομότιπλα με εκείνα του Γ.Π.Α. Ας σκεφθούμε μόνο ότι το, κάθε άλλο παρά απίθανο, ενδεχόμενο, ένα 10% αυτών των εισακτέων να προχωρήσει, μετά την αποφοίτησή του, σε μεταπτυχιακές σπουδές, θα διπλασιάσει τον αριθμό των φοιτητών και πτυχιούχων ανωτάτης γεωπονικής παιδείας. Πώς, λοιπόν, με παρόμοιες εξελίξεις στο χώρο μας μπορούμε ως ακαδημαϊκοί πολίτες, υπεύθυνοι εκπαιδευτικοί, και συνδικαλιστές επιστημονικών/επαγγελματικών φορέων, να παραμένουμε ουσιαστικά απαθείς και αδρανείς, είναι ένα ερώτημα που αναμένει την απάντησή του από όσους θεωρούν ότι η ΠτΠ επιδιώκει, κατά τον ισχυρισμό τους, να «καταργήσει το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο της Αθήνας». Η δική μας εκτίμηση είναι ότι, αντίθετα, η απάθεια, η αδράνεια και η παθητική επίκληση του παρελθόντος κλέους θα απαξιώσουν, ποιο σύντομα από ότι πιστεύεται, πλήρως τις ανώτατες γεωπονικές σπουδές και αναπόφευκτα θα υποβαθμίσουν το κορυφαίο ελληνικό και μεταξύ των καλύτερων στην Ευρώπη ΑΕΙ γεωπονικής παιδείας, σε περιθωριακό εκπαιδευτικό μηχανισμό μαζικής παραγωγής ανεπάρχειων πτυχιούχων. Καιροί ου μενετοί.....

Άλλοι, μεθοδολογικά, επιλέγουν, όπως έχουν κάθε δικαίωμα, να μελετήσουν την εξέλιξη της γεωπονίας στο σύγχρονο κόσμο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της τελευταίας τάσης είναι η επιστημολογικά ενδιαφέρουσα παρέμβαση του Καθηγητή κ. Ν. Μπεόπουλου με τίτλο «Σκέψεις για τη γεωπονία και την εξέλιξή της» (6.2.06). Όπως ομολογείται και στον τίτλο της, αυτή η παρέμβαση ασχολείται αποκλειστικά με τη γεωπονία και τους γεωπόνους. Το Γ.Π.Α., ως ίδρυμα σε μια εξαιρετικά δύσκολη στιγμή της 85χρονης ιστορίας του δεν απασχολεί καθόλου την ανάλυση του κ. Συναδέλφου. Αυτή είναι η δική του επιλογή του τι πρέπει να συζητηθεί. Όμως, η ΠτΠ, είναι σαφές ότι αναφέρεται ρητά και διεξοδικά σε ένα εντελώς διαφορετικό πρόβλημα: Τι θα γίνει με το «Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών». Δηλαδή, ένα ιστορικό ΑΕΙ, σε μια ορισμένη στιγμή της εξέλιξής του, όταν έχει αναπτύξει επιτυχώς γεωπονικά και μη γεωπονικά γνωστικά αντικείμενα, τα οποία υπερβαίνουν το σχήμα της Ανωτάτης Γεωπονικής Σχολής, από το οποίο προήλθε ως εκπαιδευτικός οργανισμός. Μια εξέλιξη που σήμερα βρίσκεται σε κρίση. Αυτό δείχνουν η μειωμένη ελκυστικότητα των σπουδών του και η αβέβαιη τύχη των αποφοίτων του, όπως και η έντονη διάθεση αρκετών μελών του διδακτικού προσωπικού και των φοιτητών ορισμένων Τμημάτων να αποστασιοποιηθούν από τη γεωπονική ταυτότητα των παρεχόμενων σπουδών.

Πρόκειται, επίσης, για ένα Α.Ε.Ι., το οποίο δέχεται συγκεκριμένες πιέσεις ή προκλήσεις από παράγοντες εκτός των ακαδημαϊκών τειχών που το ωθούν να μειώσει τη «γεωπονική μονομέρειά» του. Αυτό το σύνολο προβλημάτων αποτελεί την λογική αφετηρία της ΠτΠ όταν επιχειρεί να απαντήσει στο ερώτημα πως, το Γ.Π.Α., ως εκπαιδευτικός και ερευνητικός οργανισμός, με τα συγκεκριμένα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά του, μπορεί να προσαρμόσει τις δομές και την λειτουργία του στο εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον που ορίζεται από το σύνολο αυτών των πιέσεων ή προκλήσεων. Η ΠτΠ θέτει προς συζήτηση ένα σχέδιο εξέλιξης ικανό να απομακρύνει τον κίνδυνο της περιθωριοποίησης και της υποβάθμισης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών, ως ιστορικού οργανισμού ανωτάτης εκπαίδευσης με τη συγκεκριμένη, σημερινή, πνευματική και υλική οντότητά του. Αναδεικνύοντας, από τη μια λανθάνουσες σήμερα δυνατότητες ορισμένων Τμημάτων, οι οποίες, αν αφεθούν να αναπτυχθούν χωρίς τον περιορισμό της γεωπονικής ταυτότητας, θα αντιστοιχηθούν προς τις νέες απαιτήσεις της οικονομίας και της κοινωνίας. Από την άλλη, η ΠτΠ πιστεύει ότι διασώζει το κύρος και αναβαθμίζει την αξία της ανώτατης γεωπονικής παιδείας, προτείνοντας την καθ' ύλη αρμόδια Σχολή Γεωπονικών Επιστημών, με σαφή προσανατολισμό του (επιστημονικού και επαγγελματικού) πεδίου και απαιτητικό (πενταετές πτυχίο) Πρόγραμμα Σπουδών. Ένα τύπο αυτής της διπλής στρατηγικής ανάπτυξης (γεωπονικά και μη-γεωπονικά) φαίνεται να υιοθετεί και η Γενική Συνέλευση του Τομέα Φυτοπροστασίας και Περιβάλλοντος του Τμήματος της Φυτικής Παραγωγής όταν, στην παρέμβαση της (10.2.2006), διατείνεται πως: *«Για τη βελτίωση της εκπαίδευσης αλλά και την «επαγγελματική ταυτότητα» των πτυχιούχων μπορεί να υπάρχουν Τμήματα που δεν θα χορηγούν πτυχίο Γεωπόνου αλλά με εκπαιδευτικό και ερευνητικό πεδίο στις Επιστήμες της Γεωργίας και της «κοινωνίας της υπαίθρου» ή καλύτερα της «αγροτικής κοινωνίας», όπως τουλάχιστον το αντιλαμβάνεται ο απλός Έλληνας πολίτης».*

Είναι βέβαιο πως αν οι δύο αυτές «παρανοήσεις» εκλείψουν τότε οι ισχυρισμοί περί της κατάργησης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών από την ΠτΠ δεν θα έχουν πλέον λογικό έρεισμα και η συζήτηση για το μέλλον του θα διεξαχθεί περισσότερο νηφάλια. Στη θέση αυτών των παρανοήσεων πρέπει, κατά τη γνώμη μας, να υιοθετηθούν οι εξής δύο απλές αλλά, όπως φάνηκε στον πεντάμηνο διάλογο, όχι αυτονόητες παραδοχές: (α) Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ως ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα, δεν αποτελεί ιδιοκτησιακό στοιχείο του γεωπονικού κόσμου και των δασκάλων του αλλά ανήκει στον ελληνικό λαό προς τον οποίο λογοδοτούν οι εκάστοτε λειτουργοί του και (β) Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ως ακαδημαϊκό ίδρυμα ανωτάτης εκπαίδευσης, δεν είναι υποχρεωτικό να ασχολείται κατ' αποκλειστικότητα με την εκπαίδευση γεωπόνων. Μπορεί, αν το αποφασίσει, να εκπαιδεύσει και μη γεωπόνους. Αν αποφασίσει δημοκρατικά, τηρώντας πλήρως τις προβλεπόμενες από τους θεσμούς διαδικασίες, ότι η τελευταία επιλογή υπηρετεί την απρόσκοπτη και εγγυημένη ανάπτυξή του ως ένα από τα 22 Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα της χώρας. Γιατί, αν δεν αρνούμαστε ότι ζούμε σε ένα κόσμο διαρκούς αλλαγής η πείσμων εμμονή στη δομική ακινησία δεν προοιωνίζεται την πρόοδο αλλά την καθυστέρηση έναντι όσων τολμούν και κινούνται. Ενδεχόμενο που οφείλουμε να αποφύγουμε, δεδομένου ότι μια νέα δομή μπορεί να συνδυάσει την αναβάθμιση όσων σήμερα θεωρούμε, και δικαίως, ως επιτυχίες της ακαδημαϊκής κοινότητάς μας, με το παράλληλο άνοιγμα σε στόχους απραγματοποίητους με την υφιστάμενη αρχιτεκτονική των σπουδών.

2. Μια αλυσιδωτή σχέση: η ετερονομία των Τμημάτων, ο βασικός κορμός, το ενιαίο πτυχίο.

Χωρίς αμφιβολία, στο επίκεντρο της συζήτησης για την εξέλιξη του Γ.Π.Α. είναι η ισχύουσα δομή του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (εφεξής ΠΠΣ). Αποτελεί σημαντική επιτυχία για την ΠτΠ ότι, χάρη σ' αυτή, αποκαλύφθηκε το εύρος και το βάθος των αντιθέτων απόψεων, οι οποίες συνυπάρχουν στο Ίδρυμα και, κατά τούτο, άνοιξε το δρόμο των μελλοντικών συνθέσεων που θα μας βγάλουν, ελπίζουμε, από το σημερινό αδιέξοδο. Γιατί, ας σημειώσουμε κι' αυτό, παρά τις διαφωνίες, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων, όσοι εισέφεραν θέσεις και απόψεις σ' αυτή την συζήτηση σε ένα σημείο ομοφώνησαν: η σημερινή κατάσταση των σπουδών στο Γ.Π.Α είναι απογοητευτική και πρέπει να αλλάξει. Υπερβολικός αριθμός μαθημάτων, επικαλύψεις στη διδασκόμενη ύλη, έλλειψη συνοχής και σύγχυση στόχων, απουσία συνεργασίας μεταξύ διδασκόντων, Τομέων και Τμημάτων κ.λ.π., είναι μερικές από τις ελλείψεις και αδυναμίες που διαπιστώθηκαν στο ΠΠΣ. Για την κυριότερη αιτία αυτής της κατάστασης, ωστόσο, σημειώθηκε η σοβαρότερη και σημαντικότερη διαφωνία στον διάλογο που ακολούθησε τη δημοσιοποίηση της ΠτΠ.

Η διαφωνία για το αδιέξοδο και την αποτελμάτωση του ΠΠΣ ανέδειξε με σαφήνεια δύο εντελώς διαφορετικές ερμηνείες, άρα και προτάσεις θεραπείας του προβλήματος. Η πρώτη άποψη θεωρεί ότι το πρόβλημα του ΠΠΣ μπορεί να λυθεί με την αναμόρφωσή του, την οποία, για παράδειγμα ο Πρώην Πρύτανης κ. Λουκάς, τη θέλει «ριζική». Χωρίς, όμως, να αλλάξει η δομή των σπουδών ή ο κυρίαρχος γεωπονικός χαρακτήρας τους. Ας σημειωθεί, επί του προκειμένου, ότι το Τμήμα Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας, προ ολίγων ετών, προχώρησε, με δική του «παραθεσμική» πρωτοβουλία, σε τροποποίηση του κορμού με την κατάργηση μιας σειράς μαθημάτων γεγονός που δημιούργησε, κατά γενική ομολογία, πλείστα όσα προβλήματα στην λειτουργία του Ίδρυματος επί, τουλάχιστον, μία πενταετία. Ανάλογη οδό επίλυσης του προβλήματος, δηλαδή τη δραστική αναμόρφωση του ΠΠΣ θεωρεί και ο Σύλλογος ΔΕΠ ως «μείζονος σημασίας και επείγον ζήτημα». Θα πρέπει, βέβαια, να εξηγηθεί από τους υποστηρικτές αυτής της θέσης για ποιους λόγους πιστεύουν ότι αυτό που δεν έγινε τα τελευταία 25 χρόνια, ώστε να αναμορφωθεί ριζικά το ΠΠΣ, θα γίνει τώρα. Όπως, επίσης, και ποιες δυνάμεις θα επιβάλουν αυτή την αναμόρφωση στην πράξη, όταν μια πρόταση προβληματισμού για την εξέλιξη του Γ.Π.Α. δεν είναι δυνατόν να συζητηθεί νηφάλια και εποικοδομητικά, με τις επικρατούσες συναδελφικές σχέσεις και δημοκρατικές συνθήκες στο Ίδρυμα.

Η δεύτερη άποψη, η οποία συγκλίνει με εκείνη της ΠτΠ, υποστηρίζει ότι το πρόβλημα των σπουδών είναι βαθύτερο και πιο σύνθετο από εκείνο της ποιότητας του ΠΠΣ. Μπορεί σχηματικά να αποδοθεί με την αναλογία μιας αλυσιδωτής σχέσης που συνδέει την ετερονομία των Τμημάτων με το «βασικό κορμό» και το ενιαίο πτυχίο. Η σχέση αυτή προέκυψε όταν η Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών μετονομάστηκε σε Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Το σημερινό Γ.Π.Α., όπως τονίζεται σε κείμενα αυτής της άποψης, έχει διατηρήσει, κατ' ουσία, την αρχική δομή της Α.Γ.Σ.Α. αφού εξακολουθεί να παρέχει ένα και μοναδικό πτυχίο (του γεωπόνου) και να διατηρεί προς τούτο ένα κοινό βασικό κορμό κατά τα τρία πρώτα έτη σπουδών. Αυτό οδηγεί τις σπουδές σε δομική ακαμψία. Από τους υπερασπιστές της αντίθετης άποψης λέγεται ότι το Γ.Π.Α. δεν δίνει ένα αλλά έξι διαφορετικά πτυχία. Αυτό είναι απολύτως ανακριβές και είναι απορίας άξιο γιατί εξακολουθεί να υποστηρίζεται. Μια ματιά στα πτυχία όλων των Τμημάτων αποδεικνύει του λόγου το αληθές. Εκεί αναγράφονται επί λέξει τα εξής:

«Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών απονέμει το παρόν πτυχίο Γεωπόνου στον τάδε ο οποίος εκπλήρωσε όλες τις προβλεπόμενες υποχρεώσεις για τους φοιτητές του Τμήματος τάδε». Για να φανεί η διαφορά αναφέρουμε ότι, για παράδειγμα, σε πτυχίο Πολιτικού Μηχανικού αναφέρεται ότι: «Το Πανεπιστήμιο Πατρών. Πολυτεχνική Σχολή. Το Τμήμα Πολιτικών Μηχανικών απονέμει στον τάδε το Παρόν Δίπλωμα Πολιτικού Μηχανικού και τον τίτλο του Διπλωματούχου Πολιτικού Μηχανικού». Οι γνώσεις της νεοελληνικής γλώσσας αρκούν για την κατανόηση της διαφοράς μεταξύ των πτυχίων του Γ.Π.Α και του Πανεπιστημίου Πατρών. Το τελευταίο «βγάζει» Πολιτικούς Μηχανικούς, τελεία. Το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθήνας «βγάζει» Γεωπόνους, τελεία. Ανεξάρτητα αν αυτοί έχουν «εκπληρώσει όλες τις προβλεπόμενες υποχρεώσεις για τους φοιτητές του Τμήματος Α.Φ.Π & Γ.Μ». Και βέβαια, ούτε υπάρχει όπως από όλες τις πλευρές, συμφωνούσες ή διαφωνούσες με την ΠτΠ, ομολογείται επαγγελματική κατοχύρωση των ειδικοτήτων.

Η έλλειψη αυτονομίας ή η ετερονομία των Τμημάτων του Γ.Π.Α., όσον αφορά στον καθορισμό των σπουδών που παρέχουν, δεν προέκυψε τυχαία. Η Ανωτάτη Γεωπονική Σχολή Αθηνών αναπτύχθηκε, όπως είναι γνωστό, σε στενή σχέση (υπαγωγής) με το Υπουργείο Γεωργίας το οποίο τροφοδοτούσε με γεωπόνους, δημοσίους υπαλλήλους. Από την άλλη, όχι σπάνια στις πρώτες δεκαετίες της ιστορίας της, στελέχη του Υπουργείου καταλάμβαναν θέσεις διδακτικού προσωπικού στην Α.Γ.Σ.Α. Έτσι οικοδομήθηκε ένας οργανικός (ακόμη και συναισθηματικός) δεσμός ο οποίος συνέδεσε τις σπουδές της Α.Γ.Σ.Α. με τις δομές και τις επιλογές της ελληνικής γεωργίας, όπως, τουλάχιστον, αντιλαμβάνονταν τις τελευταίες το Υπουργείο Γεωργίας. Ήταν, λοιπόν, φυσικό να θεωρείται, από ορισμένους, ότι η Α.Γ.Σ.Α παράγει πτυχιούχους γεωπόνους με κύρια κατεύθυνση τη φυτική παραγωγή (κύρια κατεύθυνση επίσης της ελληνικής γεωργίας τις πρώτες μεταπολεμικές δεκαετίες) και δευτερευόντως με άλλες κατευθύνσεις ειδικεύσεων. Οι άλλες ειδικεύσεις εθεωρούντο συμπληρωματικές της γεωπονικής, και κατά κυριολεξία, της φυτοτεχνικής κατάρτισης των αποφοίτων της Α.Γ.Σ.Α. Αποτελεί μια αξιοσημείωτη αποκάλυψη του διαλόγου που κινητοποίησε η ΠτΠ η απήχηση, σε στελέχη του γεωπονικού κόσμου και πανεπιστημιακούς δασκάλους, της σχέσης της Α.Γ.Σ.Α. με το Υπουργείο Γεωργίας. Ο διανοητικός αυτοματισμός της σύνδεσης μεταξύ σπουδών του Γ.Π.Α., οργάνωσης ή λειτουργίας του Υπουργείου Γεωργίας και των εξελίξεων της ελληνικής γεωργίας εξακολουθεί και σήμερα, σαρανταέξη χρόνια μετά την υπαγωγή της Σχολής/Πανεπιστημίου στο Υπουργείο Παιδείας και ενώ η υψηλή συμμετοχή της φυτικής παραγωγής στο προϊόν της ελληνικής γεωργίας δεν αποτελεί πλέον επίτευγμα αλλά στοιχείο της κρίσης του αγροτικού τομέα. Τη μηχανιστική «τομεακή» αντίληψη των γεωπονικών σπουδών, και μάλιστα εκείνων που μόνο το Γ.Π.Α μπορεί να εγγυηθεί στη χώρα (...ή ίσως και στον κόσμο;) συνοψίζει με εντυπωσιακή ακρίβεια το ακόλουθο απόσπασμα της παρέμβασης του Ομότιμου Καθηγητή κ. Πουλοβασίλη: *«...με την προτεινόμενη κατάρτιση των Τμημάτων του Γ.Π.Α. η Ελληνική Γεωργία δεν θα είναι σε θέση να επιλύσει τα προβλήματα που εμπíπτουν στις γνωστικές περιοχές και ερευνητικές δραστηριότητες των καταργουμένων Τμημάτων. Παράλληλα θα αποστερήσει τον Έλληνα αγρότη των υπηρεσιών και επιστημονικής υποστήριξης στη άσκηση του επαγγέλματός του, που του παρέχει από καταβολής του το Ίδρυμα και συνεπώς θα συμβάλλει στην ολοκλήρωση της αποδιάρθρωσης της Ελληνικής Γεωργίας».*

Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, όταν οι ειδικεύσεις της γεωπονίας αποκτούν μεγαλύτερο γνωστικό εύρος και βάθος, ο κύριος εργοδότης των πτυχιούχων γεωπόνων, το Υπουργείο Γεωργίας, δεν δείχνει να αντιλαμβάνεται τη σημασία τους. Αντίθετα, η

Α.Γ.Σ.Α αργά αλλά σταθερά τις αναγνωρίζει (1978/79). Όμως, σε αντίβαρο έχει ήδη (1972) θεσπίσει ένα νέο θεσμό: τον βασικό ενιαίο κορμό ώστε οι ειδικεύσεις να μην «αλλοιώσουν» τον γεωπονικό χαρακτήρα των σπουδών. Ο ενιαίος κορμός βασικής εκπαίδευσης, ο οποίος καθιερώθηκε για τα τρία πρώτα έτη σπουδών, εξασφάλισε τον γεωπονικό χαρακτήρα των σπουδών που έδινε και τον κύριο τίτλο του πτυχίου. Με τη μετονομασία της Α.Γ.Σ.Α. σε Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθήνας αυτή η δομή των σπουδών συνεχίστηκε. Παρά το ότι, μετά το 1985, υπάρχουν δύο Τμήματα και μετά το 1989 επτά Τμήματα, τα οποία αναπτύσσονται συνεχώς επεκτείνοντας τα αντικείμενά τους, ακόμη και εκτός του τομέα της πρωτογενούς παραγωγής. Αυτή η εξέλιξη είναι φυσιολογική για ένα ζωντανό οργανισμό, όπως είναι στη εικοσαετία 1980-2000 το Ίδρυμά μας, το οποίο ωφελείται, όπως όλα τα ΑΕΙ από το νέο Νόμο Πλαίσιο (κατάργηση της έδρας). Ωστόσο, η έκρηξη των γνώσεων η οποία έχει συμβεί, στο μεταξύ, στην παγκόσμια αγροτική οικονομία και κοινωνία, με κύριο άξονα τις σπουδές στα τρόφιμα, στο περιβάλλον, στη βιοτεχνολογία, στην ποιότητα και στην ασφάλεια των τροφίμων στο εμπόριο, στις υπηρεσίες κ.λ.π. δεν αλλάζουν το μοναδικό εκπαιδευτικό στόχο του Ίδρυματος: να απονέμει ουσιαστικά ένα πτυχίο γεωπόνου. Αυτή είναι συνοπτικά η ιστορία της εγκατάστασης της αλυσιδωτής σχέσης που, ήδη, περιγράψαμε. Ο πρώτος κρίκος της είναι τα Τμήματα (εκτός της Φυτικής Παραγωγής και λιγότερο της Ζωϊκής Παραγωγής) που δεν έχουν τον πλήρη έλεγχο του ΠΠΣ τους. Είναι, δηλαδή, ετερόνομα, καθώς οφείλουν να ακολουθήσουν μια δομή σπουδών, τα προγράμματα της οποίας τα τρία πρώτα χρόνια αποφασίζονται, σε τελευταία ανάλυση από «τρίτους», από τη Διατμηματική Επιτροπή Σπουδών. Αυτά τα τρία χρόνια συνιστούν τον λεγόμενο κοινό κορμό της βασικής γεωπονικής εκπαίδευσης, τον δεύτερο κρίκο της αλυσιδωτής σχέσης, η οποία ολοκληρώνεται με τον τρίτο κρίκο, την απονομή του ενιαίου πτυχίου γεωπόνου.

Η αλυσιδωτή σχέση, ετερονομία Τμημάτων, βασικός κορμός, ενιαίο πτυχίο δεν θα είχε ιδιαίτερη σημασία αν δεν συνέβαινε να έχει επιπτώσεις τόσο στην ποιότητα των αποφοίτων όσο και στη διόγκωση των προβλημάτων της απασχόλησης τους γενικά αλλά και στον τομέα της ειδικότητάς τους. Παρά το ότι καταβάλλεται μεγάλος μόχθος από διδάσκοντες και διδασκόμενους και δαπανώνται μεγάλα κονδύλια σε κτήρια, εξοπλισμούς, υποδομές και συγγράμματα το επίπεδο των τελευταίων είναι χαμηλό καθώς δεν έχουν, πλην των αποφοίτων της Φυτικής Παραγωγής και ενδεχομένως της Ζωϊκής Παραγωγής, επαρκείς γνώσεις είτε γεωπονίας είτε της ειδικότητάς τους. Αυτή η διπλή ημιμάθεια και η έλλειψη ταυτότητας επιτείνουν τη σύγχυση στους τομείς απασχόλησης στους οποίους απευθύνονται οι απόφοιτοί μας. Δεν είναι τυχαία η μικρή αναγνώριση που έχουν οι λοιπές ειδικότητες εκτός της Φυτικής Παραγωγής στην αγορά εργασίας. Όλοι τη διαπιστώνουν αυτή την κατάσταση αλλά ατυχώς λίγοι θέλουν να την ερμηνεύσουν και ακόμη λιγότεροι να την αλλάξουν.

Πράγματι, το ότι έχουν έτσι τα πράγματα ομολογείται και από τους πλήρως διαφωνούντες με την ΠτΠ. Παρά το ότι, ορισμένοι εξ αυτών, αρνούνται ότι το Γ.Π.Α. απονέμει ενιαίο πτυχίο ή ότι ο «κορμός» αποτελεί περιοριστικό παράγοντα στον ορθολογικό σχεδιασμό των σπουδών, σύμφωνα με τα κριτήρια κάθε Τμήματος, στις προτάσεις τους αναπόφευκτα παραδέχονται ότι υπάρχει πρόβλημα με το ενιαίο πτυχίο και τον «κορμό». Διαπιστώνει σχετικά ο καθηγητής κ. Λουκάς ότι ο κορμός παρακαλύπει την ανάπτυξη γνωστικών περιοχών οι οποίες αντιστοιχούν σε νέες πραγματικότητες: *«Αν υπάρχει πρόβλημα (που υπάρχει), γιατί δεν «αποσβένονται οι πιέσεις με τροποποίηση του Εσωτερικού Κανονισμού;»* Και, επίσης, για το ενιαίο πτυχίο: *«Το Γ.Π.Α. χορηγεί έξι διαφορετικά πτυχία»*. Αλλά πιο κάτω, προτείνει: *«Αν θέλει το*

Ίδρυμα μπορεί ακόμη να τροποποιήσει τον τύπο του πτυχίου του κατ' αντιστοιχία με τα πτυχία του Ε.Μ.Π. (όπου ο όρος «Μηχανικός» αποτελεί συνθετικό του τίτλου) προσθέτοντας στον τίτλο της ειδίκευσης τη λέξη «Γεωπόνος». Έτσι θα έχουμε πτυχία π.χ. «Γεωπόνου-Τεχνολόγου Τροφίμων», «Γεωπόνου-Βιοτεχνολόγου» κ.ο.κ.». Είναι προφανές ότι υπάρχει αντίφαση μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης διατύπωσης, το ζήτημα, όμως, είναι συγκρατήσουμε τις χρήσιμες προτάσεις του έμπειρου Συναδέλφου. Πρώτον, να τροποποιηθεί ο Εσωτερικός Κανονισμός προς χάριν της αυτονομίας των Τμημάτων στο σχεδιασμό των σπουδών τους, πέραν της λογικής του «κορμού» και, δεύτερον, να τροποποιηθούν τα πτυχία ώστε να διασφαλισθεί η διαφορετικότητά τους. Αλλά τι άλλο προτείνει, στον σκληρό λογικό της πυρήνα, η ΠτΠ, την οποία, όμως θεωρεί «εξαιρετικά επικίνδυνη» (ο χαρακτηρισμός με έντονα στοιχεία) ο πρώην Πρύτανης; Τις ίδιες παραδοχές υιοθετεί και προς την ίδια κατεύθυνση συγκλίνει και μια άλλη διαφωνούσα με την ΠτΠ τοποθέτηση. «Θεωρούμε», γράφει ο Σύλλογος Μεταπτυχιακών Φοιτητών, «ότι θα πρέπει να υπάρξει πλήρης προσανατολισμός των προπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών στο επιστημονικό αντικείμενο του κάθε Τμήματος, σκοπός άλλωστε για τον οποίο δημιουργήθηκαν και τα έξι Τμήματα. Το Πανεπιστήμιο σε συνεργασία με το ΓΕΩΤ.Ε.Ε. θα πρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία ώστε οι προσφερόμενες θέσεις εργασίας κυρίως στο δημόσιο αλλά και στον ιδιωτικό τομέα να διακρίνονται και να «απαιτούν» το Γεωπόνο του αντίστοιχου Τμήματος (π.χ. Π.Ε. Γεωπόνος-Φυτικής Παραγωγής, Π.Ε. Γεωπόνος-Ζωϊκής Παραγωγής, κ.ο.κ., όπως συμβαίνει με τους Διπλωματούχους Μηχανικούς»). Όταν αυτά λέγονται από «αντιπάλους» της ΠτΠ τότε ποια χρεία έχει κανείς άλλης συνηγορίας προς τις βασικές θέσεις της; Αλλά να συνεχίσουμε με περισσότερες θετικές προτάσεις.

Μεταξύ των κατατεθειμένων προτάσεων, για την υπέρβαση της δομικής ακαμψίας του ΠΠΣ στο Γ.Π.Α., εξαιτίας της εγκαθιδρυμένης αλυσιδωτής σχέσης, οφείλουμε να σημειώσουμε ότι ορισμένες διακρίθηκαν για τη σοβαρότητα της τεκμηρίωσης και, το κυριότερο, την ολοκληρωμένη και τολμηρή λογική τους. Υπήρξαν και άλλες, οι οποίες επιχειρήσαν με ειλικρίνεια και διάθεση συνεργασίας να βρουν μέσω της δικής τους επιχειρηματολογίας, τη «χρυσή τομή» που θα διασφάλιζε, παρά τις επιμέρους διαφωνίες, τη συνέχεια του διαλόγου για την εξέλιξη του Ίδρυματος. Ευχαριστούμε όλους αυτούς τους συναδέλφους για την ενθάρρυνση που μας έδωσαν οι παρεμβάσεις τους.

Στην πρώτη κατηγορία κατατάσσονται οι προτάσεις συλλογικών θεσμικών ή ad hoc ομάδων που, σε γενικές γραμμές, συμφωνούν με την ΠτΠ. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν το κείμενο της Επιτροπής των καθηγητών Ν. Μαρτίνου, Κ. Τσιμπούκα και Σ. Ροζάκη, τους οποίους όρισε η Γενική Συνέλευση του οικείου Τμήματος για να προετοιμάσουν τη συζήτηση με θέμα: «Η εξέλιξη του Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης στο πλαίσιο της γενικότερης αναδιάρθρωσης του Γ.Π.Α.» (18.10.2005) και το κείμενο των καθηγητών Δ. Μπριασούλη, Γ. Παπαδάκη και Π. Παναγάκη του Τμήματος Α.Φ.Π. & Γ.Μ., με θέμα: «Περί αναγκαιότητας ίδρυσης Τμήματος Βιοσυστημάτων» (19.1.2006). Κοινό σημείο και των δύο αυτών κειμένων των συναδέλφων, η λογική των οποίων αφενός ακολουθεί, στην ανάλυση και τα συμπεράσματα, εκείνη της ΠτΠ και, αφετέρου, την εμπλουτίζει με την εστίαση σε ειδικότερα θέματα, είναι η σαφής πρότασή τους για την ανατροπή της εγκαθιδρυμένης αλυσιδωτής σχέσης. Δηλαδή, την απόδοση αυτονομίας σε ορισμένα μη γεωπονικά Τμήματα, την κατάργηση του βασικού κορμού και την απονομή πτυχίου, στο οποίο κυριαρχεί το (μη γεωπονικό) περιεχόμενο των σπουδών τους. Στο κείμενο των συναδέλφων Ν. Μαρτίνου, Κ. Τσιμπούκα και Σ. Ροζάκη προτείνεται η μετεξέλιξη του

σημερινού Τμήματος Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης σε Τμήμα Εφαρμοσμένης Οικονομικής Επιστήμης εστιασμένο στη θεματική: τρόφιμα, φυσικοί πόροι, περιβάλλον, γεωργία και κοινωνία υπαίθρου. Οι συγγραφείς δεν καταλήγουν σε οριστικό τίτλο του Τμήματος, αφήνοντας αυτή τη δυνατότητα, για αργότερα, στη Γενική Συνέλευση του Τμήματος. Οι πτυχιούχοι του Τμήματος θα γράφονται, αν το επιθυμούν, στο Οικονομικό Επιμελητήριο. Οι προπτυχιακές σπουδές θα είναι τετραετείς. Ενημερωτικά, προσθέτουμε ότι μετά από αλληπάλληλες συζητήσεις σε τρεις άτυπες συνελεύσεις του Τμήματος (στην τελευταία συμμετείχαν και οι φοιτητές, χωρίς να τη διακόψουν), σε άτυπη ψηφοφορία η πλειοψηφία δήλωσε ότι υποστηρίζει την Εισήγηση των τριών συναδέλφων. Επιπλέον, έχει κατατεθεί και το κείμενο του καθηγητή κ. Ν. Μπεόπουλου, το οποίο ήδη μνημονεύσαμε, και το οποίο ο συνάδελφος παρουσίασε εμπλουτισμένο, ως διαφορετική-διαφωνούσα Εισήγηση, στην τελευταία άτυπη συνέλευση του Τμήματος στην οποία συμμετείχαν και φοιτητές. Στο κείμενο των συναδέλφων Δ. Μπριασούλη, Γ. Παπαδάκη και Π. Παναγάκη υποστηρίζεται η δημιουργία πενταετούς προπτυχιακού Τμήματος Μηχανικής Βιοσυστημάτων, κατά τα πρότυπα των συμπερασμάτων στα οποία έχει καταλήξει η συζήτηση για την αναδόμηση των Πανεπιστημιακών σπουδών της Γεωργικής Μηχανικής στην Ευρώπη. Αυτή η συζήτηση ξεκίνησε στην περίοδο 1991-2000 με τη συντονισμένη εργασία της Παγκόσμιας Οργάνωσης Γεωργικών Μηχανικών και της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Γεωργικών Μηχανικών. Η παρέμβαση των συναδέλφων, αποτέλεσμα συμμετοχής στη σχετική διεθνή συζήτηση οδήγησε σε κείμενο με τίτλο: «Σκέψεις πάνω στη δημιουργία του νέου Τμήματος. Πρόταση μελών ΔΕΠ για τη δημιουργία Τμήματος Μηχανικών Βιοσυστημάτων» (22.2.2006), την οποία υπογράφουν τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος ΑΦΠ-ΓΜ: Γ. Βαλιάντζας, Σ. Βάλμης, Β. Κόλλια, Γ. Λαμπρινός, Δ. Μπριασούλης, Ν. Συγριμής, Γ. Καραντούνιας, Γ. Παπαδάκης, Ι. Πιτσιλής, Κ. Αρβανίτης, Ν. Δέρκας, Δ. Καλύβας, Θ. Μιμίδης, Α. Μπουμπούκα, Α. Νάτσης και Π. Παναγάκης. Το εν λόγω κείμενο προτείνει τη μετάβαση από το σημερινό Τμήμα Α.Φ.Π. & Γ.Μ. με τις τρεις κατευθύνσεις: Διαχείρισης Υδατικών Πόρων, Γεωργικής και Περιβαλλοντικής Μηχανικής, Διαχείριση Εδαφικών Πόρων σε Τμήμα Μηχανικών Βιοσυστημάτων με δύο κατευθύνσεις: Διαχείρισης Υδατικών Πόρων και Γεωργικής και Περιβαλλοντικής Μηχανικής. Οι πτυχιούχοι του νέου Τμήματος θα γράφονται στο ΤΕΕ.

Η συζήτηση για τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αυτών των προτάσεων οι οποίες υποβλήθηκαν από ομάδες συναδέλφων δεν θα απασχολήσουν το παρόν κείμενο διότι δεν ολοκληρώθηκε η συζήτηση στα, τυπικώς και ουσιαστικώς, αρμόδια Τμήματα. Παρακολουθούμε, όμως, με αυτονόητο ενδιαφέρον αυτή την τεκμηριωμένη συζήτηση. Αν εδώ αναφέρονται ιδιαίτερα αυτές οι προτάσεις είναι γιατί αποδεικνύουν ότι μπορεί να υπάρξει σοβαρή επεξεργασία και εξειδίκευση της ΠτΠ, η οποία, έστω και αν δεν ακολουθηθεί σε όλα τα σημεία της, όπως άλλωστε αναμενόταν, ανοίγει ένα γόνιμο πεδίο προβληματισμού γύρω από το μείζον και εξαιρετικά σύνθετο θέμα που είναι η εξέλιξη του Γ.Π.Α. Με αφετηρία την ΠτΠ, η συζήτηση στα επιμέρους Τμήματα και η εξειδίκευση της γενικής προβληματικής που εισάγει αυτή η πρόταση είναι ο μόνος δρόμος που έχουμε να διανύσουμε για να αντιμετωπίσουμε μια τόσο σύνθετη και περίπλοκη πραγματικότητα. Ότι θα υπάρξουν διαφωνίες, τροπολογίες, αποκλίσεις είναι βέβαιο και, όπως είπαμε καλοδεχούμενο. Σημασία έχει να μην απογοητευτούμε αλλά, αντίθετα, να συνεχίσουμε επιχειρώντας συγκλίσεις και συναινέσεις που θα καταλήξουν σε λύσεις αποδεκτές από μείζονες πλειοψηφίες. Όπως αρμόζει σε ένα ιστορικό και ώριμο οργανισμό παροχής ανωτάτης παιδείας.

Αναζητώντας αυτό τον δύσκολο δρόμο της σύγκλισης και της συναίνεσης διαπιστώνουμε ότι υπήρξαν και διαφωνούσες απόψεις με την ΠτΠ που ξεχώρισαν, εκτός από τη σοβαρότητα τους και για την επιμονή τους να βρουν κοινούς τόπους συζήτησης με την ΠτΠ και προώθησης ρεαλιστικών λύσεων. Θα αναφερθούμε και σε αυτές γιατί, εκτός της όποιας άλλης σημασίας ή αξιοποίησής τους, διευκολύνουν, ακριβώς, τη συγκρότηση της νέας Πρότασης μας για τη συνέχιση της συζήτησης περί της εξελίξεως του Γ.Π.Α. Ο καθηγητής Δ. Γεωργακάκης στη δική του παρέμβαση (22.1.2006), αφού προτείνει ως δόκιμο τον όρο «Γεωργικό Πανεπιστήμιο» (βλ. σχετ. όσα προελέχθησαν για την τομεακή αντίληψη των γεωπονικών σπουδών), θεωρεί ότι με αυτό τον ευρύτερο του «Γεωπονικού» τίτλο, το Πανεπιστήμιο μπορεί να απονέμει και μη γεωπονικά πτυχία. *« Δεν θα είναι όλοι γεωπόνοι», γράφει, «γεωπόνοι θα είναι μόνο οι απόφοιτοι της Σχολής Γεωπονίας, όλοι, όμως, θα είναι απόφοιτοι του Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθήνας. Φυσικά όλοι αυτοί θα παίρνουν και ένα ελάχιστο αριθμό μαθημάτων γεωπονικού χαρακτήρα που να δικαιολογεί την ένταξή τους στο ΓΠΑ και να διαφοροποιούνται οι απόφοιτοί τους από ομοειδείς πτυχιούχους άλλων Πανεπιστημίων».* Η πρότασή του, την οποία συνυπογράφει και ο καθηγητής κ. Α. Φραγκουδάκης, είναι να χωριστεί το Τμήμα Α.Φ.Π. & Γ.Μ. σε δύο νέα Τμήματα που θα συμπληρώσουν τα Τμήματα Φυτικής και Ζωϊκής Παραγωγής, κάτω από την ομπρέλα της Σχολής Γεωπονίας του Γεωργικού Πανεπιστημίου Αθήνας. Τα δύο νέα Τμήματα θα είναι τα εξής: [1] Τμήμα Διαχείρισης Φυσικών Πόρων ή Περιβάλλοντος ή κάτι ισοδύναμο (π.χ. με οικολογία, εδαφολογία, χημεία, φυσική, ορισμένα αντικείμενα των υδάτινων πόρων κλπ.) και [2] Τμήμα Γεωργικής και Περιβαλλοντικής Τεχνολογίας ή κάτι άλλο ισοδύναμο (π.χ. με Γ. Κατασκευές, Γ. Μηχανολογία, Υδραυλικά ή Αρδευτικά έργα κλπ από τους υδάτινους πόρους). Οι απόφοιτοι αυτών των Τμημάτων θα είναι γεωπόνοι. Παράλληλα, ο συνάδελφος, προτείνει *«να αρχίσουμε άμεσα επαφές και διαπραγματεύσεις με το ΕΜΠ και το ΤΕΕ ώστε να δούμε πότε και αν μπορούμε να ιδρύσουμε ένα Τμήμα Μηχανικών Βιοσυστημάτων ή κάτι ανάλογο στο μέλλον, οπότε θα μπορούσε ο Τομέας Μηχανικών ή Μηχανικής Βιοσυστημάτων (τον οποίο έχει συμπεριλάβει στο δεύτερο Τμήμα που προτείνει) να μετεξελιχθεί σε ανεξάρτητο Τμήμα, μόνο και μόνο τότε, αφού θα έχει επιτευχθεί πρώτα η κατοχύρωσή του».* Στην ίδια κατεύθυνση αναζήτησης συναινετικών λύσεων κινείται και η πρόταση της Γενικής Συνέλευσης του Τομέα Φυτοπροστασίας και Περιβάλλοντος του Τμήματος Φυτικής Παραγωγής (10.2.2006). Στην ανακοίνωσή του, την οποία υπογράφει ο Διευθυντής του καθηγητής κ. Β. Ζιώγας αναφέρεται, πρώτον, *«ότι διαπιστώθηκε καθολική αναγνώριση της αναγκαιότητας των αλλαγών στη δομή και την λειτουργία του Ιδρύματος αλλά χωρίς να επηρεασθεί ο γεωπονικός χαρακτήρας του».* Στη συνέχεια, η ανακοίνωση, μεταξύ άλλων αναφέρει ότι *«για τη βελτίωση της εκπαίδευσης αλλά και την «επαγγελματική ταυτότητα» των πτυχιούχων μπορεί να υπάρχουν Τμήματα που δεν θα χορηγούν πτυχίο Γεωπόνου αλλά με εκπαιδευτικό και ερευνητικό πεδίο στις Επιστήμες της Γεωργίας και της «κοινωνίας της υπαίθρου» ή καλύτερα της «αγροτικής κοινωνίας», όπως τουλάχιστον το αντιλαμβάνεται ο απλός Έλληνας πολίτης».* Και συνεχίζει η ανακοίνωση: *«Το πρόγραμμα σπουδών μπορεί να διαμορφώνεται από τα Τμήματα, χωρίς δηλαδή την παρουσία υποχρεωτικού κορμού, εφόσον γίνουν αποδεκτές και τηρούνται οι προηγούμενες προϋποθέσεις. Δηλαδή, το αντικείμενο της εκπαίδευσης θα εντάσσεται στο γεωργικό περιβάλλον και την αγροτική κοινωνία. Για το σκοπό αυτό το πρόγραμμα σπουδών των Τμημάτων θα περιλαμβάνει ένα αριθμό γεωπονικών μαθημάτων που θα επιλέγουν τα Τμήματα από ένα ευρύτερο κατάλογο βασικών μαθημάτων γεωπονικής εκπαίδευσης».* Τέλος, η ανακοίνωση, τονίζει ότι *«η δημιουργία Σχολών είναι*

ανεπιθύμητη διότι αναπόφευκτα θα οδηγούσε στην αποδυνάμωση των γεωπονικών σπουδών και στην κατάργηση του εξειδικευμένου γεωπονικού χαρακτήρα του Ιδρύματος». Μια άλλη αναφορά της ανακοίνωσης του Τομέα Φυτοπροστασίας και Περιβάλλοντος που ξεχωρίζει είναι εκείνη που υπογραμμίζει ότι «διατυπώθηκαν προβληματισμοί και απόψεις για τη λανθασμένη απομάκρυνση σημαντικών Εργαστηρίων, όπως τα Εργαστήρια Μορφολογίας και Φυσιολογίας Φυτών, της Βοτανικής, της Γεωργικής Χημείας και Εδαφολογίας και της Γεωργικής Μικροβιολογίας από τη φυσική τους θέση μεταξύ των Εργαστηρίων της άλλοτε Φυτοτεχνίας που τώρα αντιπροσωπεύεται από το Τμήμα Φυτικής Παραγωγής». Η παρατήρηση είναι σημαντική γιατί παραπέμπει σε ανάλογο σχόλιο του Καθηγητή κ. Μ. Λουκά, στη δική του δεύτερη παρέμβαση (13.1.2006) ειδικότερα για τα Εργαστήρια Μορφολογίας και Φυσιολογίας Φυτών, το Εργαστήριο Ηλεκτρονικής Μικροσκοπίας και το Εργαστήριο Συστηματικής Βοτανικής, τα οποία, όπως γράφει: «ελάχιστη ή ουδεμία σχέση έχουν με ένα Τμήμα Βιοτεχνολογίας.....Ούτε τα Εργαστήρια αυτά δικαιολογούν την γεωπονική κατεύθυνση του Τμήματος, αφού ο γεωπονικός τους χαρακτήρας, όπως και άλλων Τμημάτων, πρέπει να εξασφαλίζεται από ένα ισορροπημένο και άρτια μελετημένο πρόγραμμα μαθημάτων κορμού. Τα προβλήματα αυτά στη δομή του Τμήματος, όπως και πολλά άλλα...». Στον προβληματισμό αυτό απάντησε ο Αναπληρωτής Καθηγητής κ. Δ. Μπουράνης με ένα αναλυτικό κείμενο στο οποίο τεκμηριώνει, με επιστημολογικά κριτήρια, τη διαφωνία του με τον κ. Μ. Λουκά. Κατά την άποψη του κ. Μπουράνη, ο Τομέας Α Βιολογίας Φυτών του Τμήματος Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας, τον οποίο διευθύνει, αν κριθεί με βάση την παρεχόμενη εκπαίδευση και τη διεξαγόμενη έρευνα έχει σχέση με τη Γεωπονία και τη Βιοτεχνολογία. Συνεπώς, κατ' αυτόν, καλώς βρίσκεται στο Τμήμα Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας. Εκπλήσσει το χάσμα των απόψεων σε ένα τόσο μείζον θέμα αλλά δεν μπορούμε να εισέλθουμε πρόχειρα στην ουσία αυτής της διαφωνίας, η οποία διαπιστώνεται μεταξύ τριών κειμένων που τα υπογράφουν έγκυροι συνάδελφοι και αφορά δύο, τουλάχιστον, Τμήματα, της Φυτικής Παραγωγής και της Γεωπονικής Βιοτεχνολογίας. Απλώς, για μια ακόμη φορά αποδεικνύεται ότι υπάρχουν κενά, συγχύσεις, ασάφειες σε βασικά ζητήματα, τόσο στην αρχιτεκτονική δομή των υφισταμένων Τμημάτων όσο και στο σχεδιασμό του ΠΠΣ. Με άμεσες συνέπειες, όπως πιστεύει η ΠτΠ, στην επαγγελματική ταυτότητα και το μέλλον των αποφοίτων μας.

Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζουν ορισμένες επισημάνσεις της απόφασης-πρότασης της Επιτροπής του Συλλόγου ΕΕΔΠ σχετικά με την εξέλιξη του Γ.Π.Α., που υπογράφουν οι συνάδελφοι Σ. Ρίζος και Γ. Τζίχα. Η πρώτη αφορά στα πτυχία, για τα οποία, εμμέσως πλην σαφώς, η Επιτροπή δέχεται ότι υπάρχει πρόβλημα σήμερα. Γράφουν σχετικά οι κ. Συνάδελφοι: «Εφόσον θα υπάρχει ένα ελάχιστο κοινών επαγγελματικών δικαιωμάτων αλλά και ιδιαίτερα επαγγελματικά δικαιώματα για κάθε Τμήμα, ο Τίτλος του Τμήματος θα πρέπει οπωσδήποτε να συνοδεύει το βασικό Πτυχίο Γεωπόνου. Το αν ο τίτλος του Τμήματος θα προηγείται από τον τίτλο του «Γεωπόνου» (ή θα ακολουθεί), θα εξαρτηθεί από την ποσότητα των ελαχίστων κοινών επαγγελματικών δικαιωμάτων. Αν τα κοινά επαγγελματικά δικαιώματα είναι περισσότερα από τα ιδιαίτερα του κάθε Τμήματος, τότε ο τίτλος του «Γεωπόνου» θα πρέπει να προηγείται. Σε αντίθετη περίπτωση θα έπεται». Επίσης, η Επιτροπή δέχεται ότι αν το ΥΠΕΠΘ δεν υιοθετήσει ότι οι πενταετείς σπουδές οδηγούν υποχρεωτικά σε Master ειδίκευσης του κάθε Τμήματος, «τότε προτείνουμε τη χορήγηση του βασικού πτυχίου σπουδών στα τέσσερα (4) έτη σπουδών.....με την προϋπόθεση της συνέχισης της δωρεάν παιδείας και στο 5^ο έτος σπουδών που θα χορηγεί Master». Δέχεται η Επιτροπή, δηλαδή, ότι και ο χρόνος σπουδών στο Γ.Π.Α. για την απόκτηση πτυχίου γεωπόνου πρέπει να συζητηθεί και

ενδεχομένως να ακολουθήσει το πρότυπο του 4+1, ώστε να λυθεί το, υπαρκτό σήμερα, έστω και αν ορισμένοι εύκολα το παραγνωρίζουν, πρόβλημα της αναγνώρισης των πενταετών σπουδών στο επίπεδο του αγγλοσαξωνικού Master.

Συμπεράσματα και η νέα Πρόταση

Όλα όσα προηγήθηκαν επιχειρήσαν να σχολιάσουν κριτικά τα διαμειφθέντα στο διάστημα των πέντε μηνών που ακολούθησε τη δημοσίευση της ΠτΠ μέχρι σήμερα και επιτρέπουν την εξαγωγή ορισμένων συμπερασμάτων. Τα συμπεράσματα, με τη σειρά τους, οδηγούν, κατά τη γνώμη μας, σε κρίσιμα ερωτήματα, τα οποία οφείλει να απαντήσει η ακαδημαϊκή μας κοινότητα προκειμένου ο διάλογος, που ήδη επιτυχώς διεξάγεται, να καταλήξει, εντός του προβλεπόμενου θεσμικού πλαισίου και σε εύλογο χρόνο, σε συγκεκριμένες αποφάσεις για το κοινό ζητούμενο, την Εξέλιξη του Γ.Π.Α. Να συμφωνήσουμε, λοιπόν, ότι ως πρώτο βήμα, η νέα Πρότασή μας αναζητεί την απάντηση σε τρία-τέσσερα γενικά ερωτήματα που προέκυψαν από τον διάλογο για την ΠτΠ και στη συνέχεια, αφού ολοκληρωθεί αυτό το βήμα, να προχωρήσουμε σε ειδικότερες αποφάσεις που θα αφορούν τη δομή των σπουδών και το ΠΠΣ. Σε ό,τι ακολουθεί, προηγούνται τα συμπεράσματα και έπονται οι γενικές προτάσεις/ερωτήματα.

1. Η ΠτΠ η οποία δημοσιοποιήθηκε πριν από πέντε μήνες απέδωσε μια σειρά κειμένων μελών ή συλλογικών φορέων της ακαδημαϊκής κοινότητας του Γ.Π.Α. Επίσης, απασχόλησε ένα πολιτικό κόμμα και τη νεολαία του (ΚΚΕ/ΚΝΕ) καθώς και το Δ.Σ. του ΓΕΩΤΕΕ. Επίσης οργανώθηκαν συζητήσεις σε αμφιθέατρα οι οποίες υπήρξαν πολύωρες, ζωηρές και γόνιμες παρά τις έντονες διαφωνίες. Αποτελεί, πλέον, μάλλον κοινό τόπο ότι ο προβληματισμός, για το μέλλον του Γ.Π.Α., έγινε περισσότερο ουσιαστικός και δημιουργικός με αφορμή τη συζήτηση της ΠτΠ.
2. Η υποδοχή της ΠτΠ υπήρξε θετική και αρνητική. Ατυχώς δεν έχουμε μια ολοκληρωμένη εικόνα της ανταπόκρισης της Πρότασης. Ειδικότερα εντός του Ιδρύματος το δεδομένο είναι ότι δύο φοιτητικές παρατάξεις απέτρεψαν βιαίως τη διεξαγωγή συζήτησης από τα καθ' ύλην υπεύθυνα θεσμικά όργανα της ακαδημαϊκής κοινότητας, αρχικά τους Τομείς και, στη συνέχεια, τα Τμήματα. Επαίρονται, μάλιστα, και δημόσια γι' αυτό τους το «επίτευγμα». Είναι χαρακτηριστικό ότι από το σύνολο αυτών των θεσμικών ακαδημαϊκών οργάνων, μόνο το Τμήμα Αγροτικής Οικονομίας και Ανάπτυξης ολοκλήρωσε τρεις άτυπες συζητήσεις του θέματος και η Γενική Συνέλευση του Τομέα Φυτοπροστασίας και Περιβάλλοντος κατέληξε σε ορισμένες θέσεις, τις οποίες κατέθεσε γραπτώς με την εύλογη σημείωση ότι: *«δυστυχώς, με παρέμβαση των φοιτητών δεν έγινε δυνατή η πραγματοποίηση μιας δεύτερης συζήτησης για το θέμα αυτό»*. Αυτή η εντελώς απογοητευτική κατάσταση για ένα χώρο τον οποίο διακρίνει, υποτίθεται, η δυνατότητα και η υποχρέωση της απεριόριστης ελευθερίας του λόγου, οφείλει να προβληματίσει όσους με την αδιαφορία, την ανοχή, την ακούσια ή εκούσια παρότρυνσή τους ενισχύουν αυτή την, χειρότερης μορφής, παραβίαση του ακαδημαϊκού ασύλου και της ατομικής αξιοπρέπειας όλων μας, διδασκόντων, διδασκομένων και εργαζομένων στο Γ.Π.Α. Ας κατανοήσουν οι υπεύθυνοι αυτής της κατάστασης πως η υποβάθμιση, αν όχι η ουσιαστική και όχι στα λόγια «διάλυση» του Γ.Π.Α, αν συνεχισθούν αυτές οι πρακτικές

- λογοκρισίας της ακαδημαϊκής κοινότητας, δεν πιθανολογείται απλώς, είναι επί θύραις.
3. Ούτως εχόντων των πραγμάτων, επειδή η Εξέλιξη του Γ.Π.Α αποτελεί, σχεδόν για το σύνολο όσων έλαβαν τον λόγο μέχρι σήμερα, επείγουσα ανάγκη, οφείλουμε, συναισθανόμενοι τις ευθύνες του αξιώματος μας, να προχωρήσουμε σε μια νέα Πρόταση διαλόγου. Αυτή η Πρόταση λαμβάνει υπ' όψη της, ότι: (α) η ΠτΠ εξάντλησε τα όρια της δυναμικής της για τους λόγους που προαναφέρονται εκτενώς σ' αυτό το κείμενο, (β) όλες οι κατατεθειμένες απόψεις αποτελούν πολύτιμη παρακαταθήκη και συνάμα αφετηρία ενός νέου και πιο δημιουργικού κύκλου συζητήσεων. Με αυτά τα δεδομένα η νέα Πρόταση επιχειρεί, ανασυνθέτοντας τα κύρια και καίρια ερωτήματα που απέφερε η δημόσια συζήτηση της ΠτΠ, να συγκροτήσει ουσιαστικά, τη νέα ατζέντα του διαλόγου ώστε, ο τελευταίος, να συνεχισθεί με θέμα, πάντοτε, την Εξέλιξη του Γ.Π.Α. και να καταλήξει σε συγκεκριμένες αποφάσεις.
 4. Ένα από τα βασικότερα και μάλλον αναμφισβήτητα συμπεράσματα του διαλόγου, που επετράπη από τις δυνάμεις λογοκρισίας, να διεξαχθεί είναι ότι ο σημερινός τίτλος του Ιδρύματος δεν πρέπει να αλλάξει. Εντός και εκτός της ακαδημαϊκής κοινότητας οι δηλωθείσες αντιστάσεις, επί αυτού του σημείου, υπήρξαν έντονες και σαφείς. Είτε οι λόγοι αυτής της επιλογής είναι-διόλου ευκαταφρόνητοι-συναισθηματικοί είτε υπερασπίζονται την ιστορική συνέχεια ή τον ακαδημαϊκό και επαγγελματικό προσανατολισμό του Ιδρύματος ως εκπαιδευτικού θεσμού, ένα είναι βέβαιο: ο τίτλος «Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών» δεν αποτελεί θέμα διαπραγμάτευσης. Παραμένει ως έχει. Από εκεί και πέρα, η ενδεχόμενη συμπλήρωση του τίτλου μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο μιας επόμενης περιόδου προβληματισμού για την Εξέλιξη του Γ.Π.Α. Επίσης, η πρόταση για αντικατάσταση αυτού του τίτλου με τον τίτλο «Γεωργικό Πανεπιστήμιο Αθήνας» αξιολογείται ως παρωχημένη για τους λόγους που εξηγούνται στο παρόν κείμενο αλλά περιέχονται και στην επιχειρηματολογία της αντίστροφης αλλαγής ονόματος, του έτους 1995.
 5. Η δημόσια συζήτηση της ΠτΠ δεν επικεντρώθηκε, όπως αναμέναμε, στην προτεινόμενη αλλαγή της αρχιτεκτονικής δομής των σπουδών του Γ.Π.Α. Η δημιουργία δύο Σχολών, η μετονομασία υπάρχοντων Τμημάτων και η προσθήκη νέων απασχόλησαν, βεβαίως, τη συζήτηση αλλά φάνηκε ότι δεν αποτελούσαν τα κρίσιμα ζητούμενα. Στο σημείο αυτό, για να είμαστε ειλικρινείς, η ΠτΠ είχε υπερτιμήσει το επίπεδο συνεννόησης μέσα στο Ίδρυμα για ορισμένα θέματα. Υπέθετε ότι τα πάντα μπορούσαν να συζητηθούν χωρίς εκατέρωθεν παρεξηγήσεις και παρανοήσεις. Απεδείχθη ότι άλλη ήταν η πραγματικότητα. Μιλήσαμε εκτενώς για τη δυσκολία του διαλόγου στο Ίδρυμα. Πέρα από εντάσεις και ανταγωνισμούς φαίνεται ότι διαφωνούμε σε βασικά ζητήματα. Ορισμένοι συνάδελφοί μας πιστεύουν ότι το Γ.Π.Α. έχει επτά Τμήματα που δίνουν έξι διαφορετικά πτυχία ειδίκευσης των γεωπονικών σπουδών. Επίσης, θεωρούν ότι απαραίτητος για την ολοκλήρωση αυτών των σπουδών είναι ένας ενιαίος βασικός κορμός έξι εξαμήνων, ο οποίος, καλώς, περιορίζει την αυτονομία των Τμημάτων στον καθορισμό του προγράμματος σπουδών τους. Άλλοι συνάδελφοι μας πιστεύουν ότι το Γ.Π.Α. έχει επτά Τμήματα που δεν δίνουν έξι διαφορετικά αλλά ένα, ενιαίο, πτυχίο γεωπόνου. Εκτιμώντας ότι αυτή η κατάσταση έχει αρνητικές συνέπειες στο ακαδημαϊκό και επαγγελματικό προφίλ ορισμένων, όχι όλων, των πτυχιούχων του Γ.Π.Α, προτείνουν την ρητή

διαφοροποίηση των πτυχίων. Συνεπώς, ορισμένα από τα πτυχία δεν θα πιστοποιούν κυρίως τον γεωπονικό προσανατολισμό των σπουδών αλλά την απορρέουσα από το πρόγραμμα σπουδών του οικείου Τμήματος γνώση. Πρεσβεύουν, ως εκ τούτου, αυτοί οι συνάδελφοι, την κατάργηση του βασικού κορμού και την αυτονομία του Τμήματος στη διαμόρφωση του δικού τους προγράμματος σπουδών.

6. Είναι προφανές από τα παραπάνω, όσο και αν δυσκολεύεται κανείς να το παραδεχθεί για τα μέλη ενός ανώτατου τεχνολογικού εκπαιδευτικού ιδρύματος, ότι δεν υπάρχει κοινή πρόσληψη της πραγματικότητας και, συνεπώς, διαφέρει η οπτική της βελτίωσης των σπουδών στο Γ.Π.Α. Με βάση τον διάλογο που προηγήθηκε είναι δυνατόν, σε σχέση με το συγκεκριμένο ζήτημα, να καταταγούν οι δημοσιευμένες απόψεις σε τρεις κατηγορίες. Στην πρώτη ανήκουν εκείνες που πιστεύουν ότι μια τολμηρή και ριζική αναμόρφωση του Προγράμματος Σπουδών αρκεί για να βελτιωθούν οι σπουδές στο Γ.Π.Α, και όλα τα προβλήματα που απορρέουν από το σημερινό τους τέλμα. Στη δεύτερη κατηγορία ανήκουν εκείνες οι οποίες πιστεύουν ότι η αναβάθμιση των σπουδών που παρέχει το Γ.Π.Α. απαιτεί την ανατροπή της εγκαθιδρυμένης αλυσιδωτής σχέσης, που εκφράζεται από το τρίπτυχο: ετερονομία των Τμημάτων, βασικός κορμός, ενιαίο πτυχίο. Τα Τμήματα πρέπει να ελέγχουν πλήρως το πρόγραμμα σπουδών τους, συνεπώς και το εύρος/βάθος ή την ύπαρξη μαθημάτων κορμού, τέλος να δίνουν πτυχία στα οποία να πιστοποιείται, πρωτίστως και κυρίως, το αντικείμενο του ειδικού εκπαιδευτικού και ερευνητικού γνωστικού πεδίου του. Η τρίτη κατηγορία απόψεων υποστηρίζει ενδιάμεσες επιμέρους θέσεις, δύσκολο να ομαδοποιηθούν αλλά πολύ χρήσιμες, στο επόμενο στάδιο του διαλόγου, για την οικοδόμηση μιας συνθετικής πρότασης εξέλιξης.
7. Εκτιμούμε ότι, όπως απέδειξε αναμφισβήτητα η συζήτηση της ΠτΠ, οποιασδήποτε εξέλιξη του Γ.Π.Α, δομικής ή λειτουργικής φύσεως, περισσότερο ριζικής ή απλώς διαχειριστικής οφείλει να προηγηθεί η σαφής τοποθέτηση της ακαδημαϊκής κοινότητας επάνω στα προηγουμένως εκτεθέντα βασικά ερωτήματα. Συνεπώς, εδώ, τα αρμόδια καθ' ύλη θεσμικά όργανα, οι Τομείς και τα Τμήματα έχουν, κυρίως, τον λόγο. Βεβαίως και οι φοιτητικές παρατάξεις ή οι φοιτητές ως άτομα και οι εντός και εκτός του Ιδρύματος συνδικαλιστικοί φορείς ή επαγγελματικοί φορείς έχουν βαρύνοντα λόγο αλλά οι αποφάσεις θα ληφθούν από τα αρμόδια θεσμικά όργανα (όπου άλλωστε εκπροσωπούνται οι φοιτητές), τους Τομείς, τα Τμήματα και, εν τέλει, τη Σύγκλητο. Αναμένουμε, συνεπώς, να προγραμματίσουν, καταρχήν, οι Τομείς και τα Τμήματα, αυτή τη συζήτηση και σε σύντομο χρόνο να έχουμε τα συμπεράσματα και τις σχετικές αποφάσεις τους. Όταν θα ολοκληρωθεί αυτός ο κύκλος συζήτησης πιστεύουμε ότι, ωριμότεροι και με σαφέστερους προσανατολισμούς, θα μπορέσουμε να προχωρήσουμε σε ειδικότερα θέματα, όπως είναι η δημιουργία Σχολών, τα νέα Τμήματα, η εξέλιξη, η μετονομασία και το περιεχόμενο των υφισταμένων Τμημάτων κ.τ.λ.
8. Τα βασικά ερωτήματα που συνιστούν τη νέα Πρόταση και θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν «ενδιάμεσες προτεραιότητες» σε σχέση με τη διαδικασία προς την τελική απόφαση για την Εξέλιξη του Πανεπιστημίου μας, απευθύνονται στην ακαδημαϊκή κοινότητα, επιζητώντας την αξιοποίηση της ιδιαίτερης εμπειρίας της από την εκπαιδευτική και ερευνητική της δραστηριότητα, είναι τα εξής: (α) Συμφωνείτε με την Εξέλιξη του Γ.Π.Α.; (β) Η Εξέλιξη θα επιτευχθεί μέσω της απευθείας αναμόρφωσης του ΠΠΣ ή μέσω αρχικά της αναδιάρθρωσης

της δομής των θεσμικών ενοτήτων και μονάδων που συγκροτούν σήμερα ή προτείνονται να συγκροτήσουν αύριο το Γ.Π.Α., και στη συνέχεια με την αναμόρφωση του ΠΠΣ; (γ) Κρίνετε ότι ο τριετής βασικός κορμός πρέπει να διατηρηθεί, να μειωθεί ή να καταργηθεί, με την ανάλογη τροποποίηση του Εσωτερικού Κανονισμού του Ιδρύματος, προσδίδοντας πλήρη αυτονομία στα Τμήματα όσον αφορά την επιλογή του ΠΠΣ, συνεπώς και των μαθημάτων του βασικού κορμού; (δ) Είναι αποδεκτή η χορήγηση μη γεωπονικών πτυχίων από το Γ.Π.Α. και με ποιους όρους (ένταξη π.χ. σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ενδιαφερόντων συνδεδεμένο με την ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη); (ε) Ποιος θα είναι ο ονομαστικός τίτλος του πτυχίου που θα απονέμει το οικείο Τμήμα, προς ποια επαγγελματικά δικαιώματα θα αντιστοιχεί και σε ποιον συνδικαλιστικό φορέα θα απευθύνονται οι πτυχιούχοι μας για την προστασία τους; Αυτές είναι οι «ενδιάμεσες προτεραιότητες» του διαλόγου προς την τελικά απόφαση για την εξέλιξη του Γ.Π.Α. Η γνώμη των Τμημάτων, απαραίτητως, και, παραλλήλως, των λοιπών συλλογικών φορέων της ακαδημαϊκής κοινότητας μπορεί να εκφραστεί, αν δεν συντρέξουν οι γνωστοί ή άλλοι έκτακτοι λόγοι, μέχρι την λήξη του τρέχοντος διδακτικού εξαμήνου.

9. Τις τελευταίες ημέρες (9.3.2006) δεχθήκαμε μια πρόταση του καθηγητή Θ. Χούντα για την οργάνωση και την λειτουργία ενός Ιδρύματος Έρευνας στο Γ.Π.Α. και υπό τον έλεγχο του τελευταίου, αποτελούμενο από 3 ή 4 Ινστιτούτα με κατευθύνσεις που θα καθοριστούν. Είναι ευνόητο ότι η δημιουργία ενός ιδρύματος έρευνας στο πανεπιστήμιό μας, μια πολιτική διαδεδομένη στις χώρες της επιστημονικής και τεχνολογικής καινοτομίας, αναμένεται να ενισχύσει τη συνεργασία μεταξύ Εργαστηρίων διαφορετικών Τμημάτων και να αποκαταστήσει οργανικούς δεσμούς με τον παραγωγικό κόσμο και την εθνική οικονομία. Καθώς την τελευταία εικοσαετία έχει δημιουργηθεί ένα σχετικό θεσμικό πλαίσιο για την ίδρυση και λειτουργία ανάλογων ιδρυμάτων στα ελληνικά πανεπιστήμια εκτιμούμε ότι η πρόταση του συναδέλφου θα πρέπει να περιληφθεί στις αναζητήσεις και στα ερωτήματα της νέας Πρότασης Εξέλιξης που καταθέτουμε.

Αντί επιλόγου, μια ευχή

Ευχόμαστε η νέα Πρόταση να συζητηθεί σε περισσότερο ήρεμο, συναδελφικό και δημιουργικό κλίμα από ό,τι η ΠτΠ. Χωρίς παρεξηγήσεις και ανεπίτρεπτες για τον χώρο μας επιθέσεις και βιαιότητες. Η εξέλιξη ιστορικών ΑΕΙ, όπως είναι το Γ.Π.Α, δεν είναι απλό εγχείρημα. Ωστόσο, επειδή κοιτώντας τον κόσμο γύρω μας ευχερώς διαπιστώνουμε ότι, θέλουμε δεν θέλουμε, «τα γεγονότα είναι ξεροκέφαλα» δεν έχουμε το δικαίωμα να παραιτηθούμε από τις ευθύνες μας. Δεν πρέπει να παραπέμψουμε το θέμα στις ελληνικές καλένδες. Τουλάχιστον εμείς δεν πρόκειται να υποχωρήσουμε σε αυτό τον αγώνα που θεωρούμε χρήσιμο και δίκαιο. Αναμένουμε με ζωνρό ενδιαφέρον την ανταπόκριση όλων στη νέα πρωτοβουλία μας. Οι επερχόμενες Πρυτανικές εκλογές δεν πρέπει, λόγω πολιτικού κόστους ή οφέλους, να αναχαιτίσουν τις προσπάθειές μας αλλά ούτε και να επικεντρωθούν στην Εξέλιξη του Ιδρύματος. Άλλωστε, ένα είναι σίγουρο: τα πιεστικά προβλήματα που απασχόλησαν την ΠτΠ και τα κείμενα των συναδέλφων και συλλογικών φορέων που προκάλεσε, θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν και μετά από τον Μάιο.

Εμείς πιστεύουμε ότι είναι καθήκον της ακαδημαϊκής κοινότητας, έστω και αν δεν εξαρτώνται τα πάντα από αυτήν, να αρθεί στο ύψος των περιστάσεων, εξαντλώντας κάθε όριο παρέμβασης στη διαμόρφωση του μέλλοντος του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Αθηνών. Όπως λέγεται στερεοτύπως όταν πολιτικά κόμματα διέρχονται εσωτερική κρίση, «κανείς δεν περισσεύει» σε αυτή την μεγάλη προσπάθεια. Πολύ περισσότερο ισχύει, αλληγορικά, η ακροτελεύτια συνταγματική επιταγή: η υλοποίηση του παρόντος επαφίεται στα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητάς μας.

ΤΕΛΟΣ